Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дензь ★ ШОАТТА, 30 ИЮЛЬ, 1988 ШУ. ★ № 91 (7594). ★ Мах 3 кеп.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1988 шера 29 июле хилар КПСС Центральни Комитета аргІанара Пленум.

Пленуме дийцар «XIX Ерригсоюзни партийни конференце решенеш кхоачашъяра болча практически балха хьакъехьара» дош. Цу дешах доклад йир КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева.

Пленуме дакъалоацаш хиннарий таро хилар XIX партийни конференце установкашка хьежжа КПСС ЦК Политбюрос кийчъяь документий проекташ хьалххагІе а йовза.

ДокладагІа хиннача пренешка къамаьлаш дир: нн. В. В. Щербицке — Украина Компарте ЦК хьалхарча секретара, В. П. Демиденкос — Казахстана Компарте Кустанайски обкома хьалхарча секретара, Е. Д. Похитайлос — КПСС Омски обкома хьалхарча секретара, И. С. Болдырева — КПСС Ставропольски крайкома хьалхарча секретара, Н. Ф. Васильева — СССР мелиорацеи хин боахамен министра, В. М. Кавуна — Украина Компарте Житомирски обкома хьалхарча секретара, Ю. Ф. Соловьева — КПСС Ленинградски обкома хьалхарча секретара, К. З. Тереха — СССР торговле министра, А. А. Хомякова — КПСС Саратовски обкома хьалхарча секретара, В. Н. Плетневас — В. И. Ленина цІерагІча Костромской льнокомбината ткачиха, Б. К. Пугос — Латве Компарте ЦК хьалхарча секретара, А. Ф. Пономарева — КПСС Белгородски обкома хьалхарча секретара, А. С. Сысцова — СССР авиационни промышленноста министра, Н. Ф. Татарчука — КПСС Калинински обкома хьалхарча секретара, Е. Е. Соколова — Белоруссе Компарте ЦК хьалхарча секретара, Г. В. Колбина — Казахстана Компарте ЦК хьалхарча секретара, В. А. Быкова — СССР медицински микробиологически промышленноста министра.

Дош хаддаш Пленуме къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева.

Пленумо тІанийцар дийцача дешах бола соцам, из кепайоазон тІа арабоаккхаргба.

Пленумо тІанийцар иштта «Партийни организацешкарча отчетехи хоржамехи», «Партийни аппаратерча перестройка керттерча лостамех» дола соцамаш, уж кепайоазон тІа арадоахаргда.

Пленумо тІанийцар Советски общества политически систомана реформа чакхъяккхарца ювзаенна йола предложенеш кийчъе КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев председатель а волаш КПСС ЦК комисси вІашагІйоллара хьакъехьара ЦК Политбюро предложени.

Цу тІехь КПСС ЦК Пленумо ший болх чакхбаьккхар.

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюро 28 июле хиннача заседане дийцар хургйола КПСС ЦК Пленум чакхъяккхарца дувзаденна дешаш.

Заседане йийцар центральни а моттигерча а органашка общественни организацешкара, къахьегама коллективашкара, къахьегамхошкара хьауха СССР пачхаьалкхен совгІаташ далара порядок эргаяккхарах йола предложенеш. Белгалдоаккхар, хьалха хинна совгІаташ телара практика демократизаце процесса жоп луш йоацалга, граждиний къахьегама а общественно-политически а хьинар дегІаккхувлара эсала стимулировани елга, пачхаьалкхен совгІата лоархІам лохбенналга.

Цу дешах КПСС ЦК тІайийцача соцам тІа белгалдоаккх, пачхаьалкхен совгІаташ мохк социально-экономически дегІаккхувлалга сихдара декхараш кхоачашдеча геттара доккхий гІулакхаш карагІдувларахи из совгІат лучо цу гІулакхе бокъонца дакъа юкъедахьарахи тела доагІалга. СовгІаташ общественни хетачох кІийле а лувцаш, гласно, социально нийсхон принципага хьежжа, керттерча даькъе, къахьегама коллективий инициативагІа тела деза.

ДІахо пятилеткай итогегІа, иштта кхыдола гІулакхаш карагІдувларах дуккхача наха совгІаташ телара, гражданашта цар къахьегача хана хулача юбилеяшца дувзаденна совгІаташ телара, хІаьта иштта республикашта, краяшта, областашта, округашта, городашта, кхыча нах бахача пункташта совгІаташ телара практика юкъера дІайоаккхалга нийса лаьрхІал. Общественни вахара ерригача оагІонашка перестройка яра декхарашка хьежжа СССР орденех, медалех, сийлен цІерех йолча положенетІа хувцамаш де лаьрхІад.

Заседане могайир СССР Министрий Совета мехка чкъаьрий боахама доалдара генеральни схема эргаяккхарах йола предложенеш. Цунца лерхІ СССР чкъаьрий боахама союзно-республикански Министерствох юкъарасоюзни е цуч беррига низи ресурсаши форда а океанически а промыслаш дегІаккхувлара вІашагІ а тохаш. Чурча Іамашка чкъаьрий леладелга а чкъаьрий лувцалга а союзни республикай, краяй, областий, агропромышленни органашка дІадала лаьрхІад.

Афганистане ма доаггІа а денале а интернациональни декхар кхоачашдеш човнаш яьча, унахцІено толхаьйча тІемахошта медицински реабилитаци елга вІаштІехьдаккхара, дарба делга тоадара хьакъехьа мехкарча шеррача общественноста предложенеш мога а еш, хьал а лоацаш, ЦК Политбюрос решени тІайийцай Подмосковьера КПСС ЦК гІулакхаш леладара Управлене «Русь» яхача санаторена перепрофилировани а яь, цун базе тІемахошта-интернационалисташта реабилитаци яра йола Центр хьае, аьнна. Теркаме ийцар, СССР Министрий Совета гІулакхаш леладара Управлене салоІача цІеноех цаІ берашта - инвалидашта дарба дара дІале, аьнна.

Моттигерча партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органаша, унахцІено лораяра органашта хьалхадаьккхад, тІемахошта-интернационалисташта, иштта из новкъостал эшача цу категорегІа болча къахьегамхошта дарбана - унахцІено тоаяра гІо дара кхы тІа таронаш лохалга.

Политбюрос хьежа а хьежа, могайир М. С. Горбачева СССР парламентски группа вийха Советски Союзе хиннача японски парламента депутатаца, Японе хиннача премьер-министраца Э. Накасонэца хиннача беседай итогаш.

Дунен тІара хьал дегІаккхувлара керттерча тенденцех дІа-хьа дагабалар, шаккъе оагІув цхьана кхы дІахогІолга йоацача моттиге арабала а дика дегІаахара импульс яла а гІерташ дийца советско-японски дешаш кІоарга чулоацам болаш пайдане долга белгалдаьккхар. ЧІоагІа лоархІам болаш да советско-японски отношенеш шинна мехка хьашташта жоп луш, а, азиатско-тихоокеански регионера хьал тоадара дунен процессе дика дакъа а хургхиларах йолча положенена констатаци яр. Беседа йолча хана хиннача къамаьле хьахьеккхар дийцача хаьддача наькъех — советски парламентски делегаце лостамех, иштта СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра Э. А. Шеварднадзе ер шу чакхдоалаш Японе ергйолча визитах, хІаьта иштта тІехьа тІайоагІача хана лакхехьарча боараме дІахьа визиташ яра йола принципиальни таронаш чІоагІъяро шин оагІорахьарча отношенешта динамизаци яра а де лерхІачунга кхачара а гІодергхиларах чІоагІа тешаш хилар.

Политбюрос могадир Эфиопе ЦК Болхлой парте Генеральни секретараца, Эфиопе Халкъа Демократически Республика президентаца Менгисту Хайле Мариамаца, цунца хиннача делегаце членашца М. С. Горбачева хинна вІашагІкхетараш а Н. И. Рыжкова, кхыча советски кулгалхой хинна беседаш а. Белгалдаьккхар, Советски Союзо Эфиопеца гІулакхаш леладар чІоагІа лоархІаме лоархІалга, иштта дІахайтар НДРЭ дегІаахара хІанзарча хувцамий этапе халонаш эшаеча эфиопски халкъа низашца шоаш цхьоагІо йолаш хилар.

Дика а хеташ белгалдаьккхар, Советски Союзеи Эфиопеи цхьана политически вІаши гІулакхаш леладелга кІоаргде, вІаши экономически болх бара керда, кхы а эффективнегІа йола формаши методаши леха гІерталга. Советски Союзо Эфиопе цхьоагІон территориальни бІарччали хьаллацара, эритрейски проблема политически нийса къоастаяйтара, Африкански Роге машара а дикача лоалахой гІулакхаш леладара а хьал оттадара хьакъехьара ший принципиальни позици чІоагІйир.

КПСС ЦК Политбюро заседане дийцар иштта кхыдола чурча а арахьарча а политика дешаш.

ТХА АВТОРАШКЕИ ГАЗЕТ ДЕШАРАШКЕИ

ХІанзарча перестройка хана шуца дагадаьлча бакъахьа хеташ ду оаха ер кхайкарал. Дукха ха йоаццаш чакхъяьннай XIX Ерригсоюзни партийни конференци. Цига дийцар вай массане дегашка латт. Перестройка кІоаргъеча хана кердадар каралаца дезаш я пресса. ДІахо йодача хана а дукхагІа кепаетта лаьрхІад оаха газет дешарий письмош, перестройка опыта адресах, къахьегача нахах йола, уж мишта бах, хувцамаш дара новкъадар фуд хьахьокхаш йола материалаш.

Цунца цхьана оаха дех шугара оаш тхона хьалхадаккхар: мишта хилча бакъахьа хетар шоана газет конференци хинначул тІехьагІа, малагІа проблемаш майрагІа ювца еза цо, общественноста дІайовзийта еза?

Оаха дича бакъахьа хетар тІадолаш письмош ахийта тхога!

Хьувкъам-88

БАЛХАШ СИХДАЬД

Ховш ма хиллара, ка бола ялат чуэцалга чоалхане дерзадаьд укх шера йоачаша. Цхьабакъда, хьалкхедаь ялат ца дойташ ма хулла сихагІен чуэцара шоаш бехктоххаме болга кхетаду «Назрановский» совхоза къахьегамхоша. Цхьа бахьан а касарагІа улла е духхьал чуэца деза ялат ловсардахача, кІал хотта бувлаш тІаьда яле а, сихдаь балхаш дІадоладу укхаза механизатораша. хІана аьлча, укх шера 2707 гектара тІара ка бола ялат да боахаме чуэца дезаш. Деррига а дика вІаштІехьдаьккхад, йийкхача хаьнах ма хулла дукхагІа пайда эцара. Даим кийча латт техничкаш шоай йоаггІача ремонтъерий штат а йолаш.

Совхоза Аьлтий-Юртарча отделене, ялат чуэцаш 22 агрегат я. ХІанзле а чуийца даьннад 1300 гектара тІара ялат, планагІа 19 центнер мара йоацача, хІара гектара тІара 24,9 центнер ялат доал. Бакъда, кхы тІа а чуэца дезаш 1600 совгІча гектара тІа ялат дисад.

Ялат чуэцача шоашкара масал телаш къахьегаш ба ткъаь итт шу совгІча хана укхаза болх беш вола комбайнер Амхадов Дауд, цун воІ Іалихан, цо комбайнер волаш къахьега цхьайтта шу совгІа ха я, ткъаь шера механизатор волаш боахаме къахьег Плиев Руслана, кхыбараша. Царех хІаране шоай балха нормаш тІехкхоачашъю. Цар агрегаташ цІаккха а гургъяц, кхай тІа еха латташ, хІана аьлча, уж тоаяра а кийчъяра а йоачех пайда эца Іемаб уж.

Ялат чуэцача боккхача лоархІаме да комбайнашкара ялат хьатта дІаувгаш йолча транспорто лерттІа болх бар. Цу балха тІа дика ка йоалаш хьавоагІа Мурзабеков Шамсудин. Цо дика къахьегалга хьахьокх, мелла йоачаш яле а, ялат хьатта дІакхахьара хІара дийнахьара задани 130—150 процент цо кхоачашъеш хиларо.

Боккхача лоархІаме да ялат цІендеш, докъадеш центральни хьаттара болх лерттІа вІаштІехьбаьккха хилар.

Кхехкаш ба укхаза хьаттара болх а. ХІанзле а цига хьакхаьча цхьалхабаьккхаб 2650 тонн мукх. Из деррига а ялат цІендаь складашка дІа-хьа нийсдаьд хІаьта фуна лаьрхІа 300 тонн мукх 1-чеи 2-чеи класса кондицега кхоачабаь дІаоттабаьб.

Ялат дІа-хьа доаржадеш, докъадеш, дегаш, тІадотташ, Іодоассадеш механизмаш я хьатта. Дика къахьегаш ба автопогрузчикаш тІа болх беш бола даи воІи АушевгІар Ювсапи Акзори. СменагІа йола нормаш 130—150 процент кхоачашъю цар.

Болх иштта дІаболе а, совхоза механизатораშта хьалхашка латтараш доккхий декхараш да: доакъар Іалашделга, шозлагІа юв культураш дІаювлга, дІахо чуэца езаш я хьажкІаш, шекара свеклаш, кхыяраш. Цулухьа шоай хьинар айдаьд боахаме къахьегамхоша.

Х. БУРКАЛОВ.

СУРТАШ ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) комбайнераш Д. Амхадов, Р. Плиев, А. Амхадов; водитель Ш. Мурзабеков; совхоза центральни хьатта.

И. ПЛИЕВА сурташ.

Нарсаш чуэцаш латт

«Солнечный» совхоз Урус-Мартановски районе баьцадаараш кхеду боккхагІбола боахам ба. Районо укх пятилетке пачхаьалкхенга дІачуяла езача цу продукце 29400 тоннах 21600 тонн цунга кхоач. Карарча пятилетка шин шера планал совгІа 50 эзар тонн ехкай нарсаш. Мишта латт боахама гІулакхаш укх шера?

— Нарсаш дІайийна кха 130 гектар дІалоацаш да. ХІанз уж чуэцаш латт боахаме. ХІанзле а 130 тонн хьагулъяьй уж.

С.-М. ИСАРАЕВ.

ХЬАЛХХЕ ТОХАБАЛА БЕЗАР

Каст-каста догІаш делхаш, геттара халача хьалашка дІахьу республика юрта боахама къахьегамхоша кІи-марса балхаш. ХІаьта а уж дика вІаштІехьдаьхача боахамашка толамаш доах. Царех я Сунженски района «Победа» яха колхоз.

Деррига ка бола ялат 3613 гектара тІа да цу боахаме. Цунах йочано 70 процентал дукхагІа дар лаьтта дужадаь доллаше а, хІанзле 2500 гектара тІара дар чуийца даьккхад цар. Во бац хьувкъам а. ХІара гектара тІара 23 центнер совгІа йоал, план 19 центнер йолаш.

Иштта хьинаре болх бе вІаштІехьдоалийт ерригa комбайнаш, кхыйола техника ший ханнахьа тоаяь, ялат чуэцара кампани чакхъяккхара колхоза инженерни служба хьалххе а тешаме кийчо яь хиларо.

Наьха балхацара безам совбаккхара доккха новкъостал ду боахама парткомо, профкомо чакхйоахача мероприятеша а. Комбайнерашта, кхай тІара ялат дІакхухьача шоферраштеи механизатораштеи юкъе яьржача социалистически яхьа хІара дийнахьа итог а еш, толашагІбараш ахчан премешца белгалбоах, цар сийна «Молнияш» арахец.

ХІаьта комбайнерашта юкъе хІанз хьалха ба йоккха балха опыт йола А. Реутов, В. Михайлов. хьалхарчо хІанзле 355 тонн ялат аьрдад, шоллагІчо — 346 тонн. План а яц цар хІаране 260 тонн мара.

Шоай декхараш хІанзле тІехкхоачашдаь комбайнераш кІезига бац колхозе. Царех ба КишовгІар даи воІи Анатолийи Геннадийи, Дыннык Николай, кхыбараш.

Михайлов Василий Васильевичах къаьстта а дувца доагІа. Йоккха опыт йолаш, къахьегама тІера саг ва из. Болх баьлча, бийсана, фонарик а летаеш ший комбайн кийчъеш хул из тІадоагІача дийнахьа ялат чуэцара. Хьаьнала къахьегамхой хургболаш хьалкхебу ший дезал а. Город Орджоникидзерча университета студентка я цун йоІ Татьяна. Даьца цхьана комбайна тІа цо болх бу шоллагІа шу да. Соахка ялат чуэцача боахаме яьржа хиннача яхье кхоалагІа моттиг яьккхар цар шинне, хІаьта укх шера колхозе шоллагІчен районе йиъ лагІчен моттиге ба.

Геттара раьза ба цу боахаме кхай тІара ялат хьатта дІакхухьача шофераша Б. Белхароева, Д. Оздоева, Ю. Мейриева, И. Мархиева, трактористаша Н. Денискина, В. Шайкова беча балха а. Дийнахьара нормаш юкъера лаьрхІача 50—60 процент тІехкхоачашъю царех хІаране.

Кхаш леладеча бригадашта юкъе яьржача яхье хьалха А. И. Федюнина кулгалдер я. 707 гектара тІара мукх чуийца яьннай цун коллектив. ХІара гектара тІара 26.2 центнер ялат даьннад. ХІанз тІатеІІа кІа хьокхаш ба механизатораш.

— Иштта дика хьокхамаш гойташ бригадаша къахьегалга цар болх подрядагІа вІаштІехьбаьккха хилар да, — йоах колхоза профкома председатела Глазкова Зояс. — Хов царна тІеххьара шоаш доаккхаргдола ахча, хІанз чуэцача хьувкъамах тийша хургдолга. Цудухьа ялат ма хулла сихагІа, цІенагІа чуэцара низ дІакхоачар а ду.

Цу колхоза санна хІанзчул тІехьагІа чуэца дисар эзар гектар гаргга мара ялат дац «Серноводский» совхозе а. КІи-марса балхаш деча юкъа, кхай тІара дІавоалаш вац цун керттера агроном Улубаев Зайнди. ДогІа делхача хана а механизаторашца цхьана хул болх тоабара царна эшачунга хьожаш, техникана Іуналде царна новкъостал деш. Малх хьежача эггара хьалха кхай тІа аравоал, комбайнаш ялат чуэцара араяха йиш йолаш лаьтта докъаденнадий е дац хьажа. Иштта хьадечох дог лазаш, наьха балхацара безам совбаккхара эшачунга хьожаш хул совхоза парткома секретарь Р. Татиев а. Кулгалхой шоай бала кхетабеш, из тІерабаккхара гІо де гІерташ болга гуш болча наха а низ дІакхоачар ду ялат ма хулла сихагІа, ца дойташ чуэцара.

Балха тІа кхычарна масал телаш къахьег дукхача хана деиз пенсе боллашие а ялат чуэца совхоза новкъостал де баьхкача механизатораша Харачоев Іадрахьмана, Шахгариев Асус. Балха хьокхамашка диллача, царел дукха тІехьабисац къона комбайнераш коммунисташ Алдамов Мувсаи Маев Лечеи.

Хьалхашка уваттадеча декхарех дика лоархІабу райагрохимобъединенера гІо де баьхка шофераш Белхароев Іумар, Гайтукиев Хизар, Гапаев Мохьмад, Богатырев Хьамзат, кхыбараш.

ТІеххьарча хана кІи-марса балхаш дуккха дикагІа ду XIX партсъезда цІерагІча колхозе а. Белгалбаьннаб яхье хьалхалаттараш а. Уж ба комбайнераш В. Григорьев, А. Кирин, В. Овчаренко, П. Бирюков, В. Грохотов. Шоай нормаш кхоачашъяь баьннаб уж хІанзле. ХІаране аьрдад 300 тонн совгІа ялат. Цунца цхьана чуэца дисар кхы а дукха да — 2800 гектар гаргга. Деррига 5104 гектара тІа да из.

Ший ханнахьа цу боахама кулгалхой тохабеннабаларе, из кхоачамбоацар нийслург а дацар. Ялат чуэца доладаь цхьа кІира даьлча цу боахаме тхо даьхкача, болх беш цхьа комбайнер — пенсе воллаше а колхоза гІо де вена Кострыкин Иван Федорович мара вацар. ШоллагІча бригада комбайнераш гаьнашта кІала Іийне багІаш бар, хьалхарча дийнахьа догІо тІоададаь лаьтта докъадаларга хьежаш. ХІаьта, лаьтта тха легковой автомашина хийцца дІайохалуш декъа дар. Цул совгІа, делкъа ха хьатІакхаччалца мукъа хинна боллаше а, лаьтта Іодужадаь ялат хьакхара комбайний жаткашта регулировка яьяцар.

Цу гІулакхо дукха саготдеш вацар колхоза председатель А. Н. Бачманов а. Дисa ялат чуийца даккхалехьа, сов докъадаларагІа канашкара дожаргда, кІезигагІдале 20 процент ялат. Бехк-м шеко а йоацаш эггара хьалха колхоза кулгалхой ба. Цул совгІа, подрядагІа болх бара наьха безам а боабу иштта ча гІулакхаша. Из кулгалхоша лаьрххІа деш санна а хеталу цкъаза...

Ялат ший ханнахьа чуэцалга шоай бехкагІа цу колхоза кулгалхоша тІехьадаккхарах, боагІа бехк а боаккхаш царгара доагІар хьадехаргда, аьнна, теш КПСС Сунженски райкомо, «Сунжа» яхача агропромобъединене кулгалхоша.

М. ХАМАТХАНОВ.

ДЕМОКРАТИ Я ЯХАШ БАХЬАН А ДОАХАШ

Назрановски района партактива собранера

Гудермессе хьалъеш латтача биохимзаводах а, хIаьта цун гонахьа гIолла кхестача хабарех, йоахарех хинар а ховш бар наьсархой. Цудухьа дIадахача кхаьрача дийнахьа цу деша хетаяь хиннача шоай партактива собране цар оалар цхьа хоадамболаш дар. Цига доклад яьча парте райкома хьалхарча секретара А. Мякиева а цул тIехьагIа къамаьл даьчар а хоадамболлаш аьлар: перестройка «лорае» гIерт тхо, яхаш, лозунг хьалха а тувсаш, закона духьала йола шоай харцахьара уйлаш, нигаташ чакхдаха гIертача наха никъ бехка. Цу ши-шегIа бхьахиннача «лидерий» бокъо яц, йоахар цар, къамана хьалхара, цун цIерагIа: яр— хьаллаца, из — дIадаккха, IотоIаде, яхаш собранешка, митингашка, нах гулбеннача кхыйолча моттигашка цIогIарч детта, правопорядок телхае. Вай закон духьала дац улица наькъа тIа, майдан тIа, кхыча шоашта мегаргйолча моттигашка собрани, митинг, демонстраци е, хIаьта дош ала нах вIашагIкхетара. Из — конституционни бокъо я. Бакъда, шоашта къувлар, дагардар хьаала, аьнна, цу моттигашка гулбеннача наха юкъе а лелхаш цар никъ бохабе бокъо лац цхьаннена а.

— Укх активе хьавалехьа дукха къамаьл даьд аз тхоай болхлошца — аьлар «Назрановский» совхоза парткома секретара У. Мислаурова. — Цар массане а яхар цаI да: во, харцахьа гIулакх да, цхьаккха овла боацаш дола лозунгаш а кхайкадеш, цу наха леладер. Оаха тхоай духьале дIакхайкаю цу мо болча нахага.

Цу уйлай чулоацам болаш дар горисполкома председателя С. Муцольгова, «Экажевский» совхоза партбюро секретара М. Тумгаева, трикотажни фабрика профкома председателя З. Мальсагова, Ахриев ГIапура цIерагIча «Электроинструмент» яхача завода болхлочо, тIема а къахьегама ветерана А. Имагожева, кхычар цу хьакъехьа дийцар а. Цхьа саг Iевалланзар трибуна тIара республика партийни активо биохимзавода тIа гIолла дIадоладеннача антиобщественни, зуламеча гIулакхех лаьца яь резолюци хьал ца лоацаш а цу негативни белгалонашта ший оценка ца луш а.

Хьалххе а аргда вай: нийса йоацача уйлаша гIорбаьхача «лидерий» оазага нах Iехабайта йиш йоацалга, цу гIулакха беррига политически, идеологически низ перестройкага хьежжа оарцагIбаккха безалга тIахьехаш яр партактиво тIайица резолюци а.

Иштта хоадамбарал совгIа, цу тайпара моттигаш вай вахаре нийсъялара бахьаний маIан а дир активо. Проблемаш шортта йолаш я, йоахар къамаьл даьраш, застойни ханашка хьаIайна а царех хетта тахан керда хьахинна а. Уж я дукхагIдолча даькъе социальни сферашка. Кхерамерча берда йисте дIакхоачийташ латт Iалам, телхадеш, бIехьдеш латт экологически цIена хила деза фо, хиш, хьунаш, доал ца деш тайсса йитарал совгIа, къиза кулгаш тIакхувдадеш нийрчайоахаш латт тайп-тайпара Iалама моттигаш, исторически памятникаш. Наха болх бе моттигаш хIаьта дуккхача дезалашта чубаха фусамаш тоъац, кхачан продуктех ах-яьсса я района тикаш... Проблемаш-м йица а варгвац. Уж ецарем-м нах вIашагI а betталургбацар, хIаьта шоай националистически, шовинистически кхыйола планаш чакхъяха дагабараш царна юкъе а ухаргбацар.

ЦаI из да. ШоллагI-дале, ховш ма дий: кегаденнача гIулакхий овла юххера а йоахарех хьахулга. Цу йоахараштa духьалбаккха цаI мара низ бац — бакъдар дувца оперативни информаци.

Из бакъ информаци ца таъар да вай ювцаш йола биохимзавод селла бIагалъяьккхар а, цун гонахьа из килловзал йолаяр а. Цу заводе арахецаргйола продукци а из лизиш яха хIама а фий ховш а саг хиннавац хIанзалца цу митингий трибунаш тIа бийннача а цига гулпуча а наха юкъе, йоахар активе. Укх тIеххьарча хана-м цу хьакъехьа яьча бакъ информацех дукхабарий уйла хувцаеннай.

Наьсаре а кIезига яц из информаци ца тоъарах, е из вIалла ца хиларах лоархIамера дешаш йоахарий петраша кхоалаш йола моттигаш. Хьаэцаргья вай, массехк шу хьалха укхаза хьалъе лаьрхIача ток йоаккхача химически резервни источникий завод. Цкъа-дале, наха йицлуш йоагIа из хьалъе йолае, аьнна, хоадаь ха; шоллагI-дале, цох бакъдар ца ховш дукха нах ба. Кабинеташка-м ховш да из, бакъда, наьха лергех дукха кхетац из. Цудухьа цу завода гонахьа гIолла ца дувцаш йоахар дац: «дIайокх ма йоахий из, наьха унахцIенонна зене йоландаь», «вайгара дIаяккха гIерт ма йоахий»... Фу дус ца оалаш, дага ца дохаш? Кхуврча чура къамаьлаш котдувлалга да из.

Хьаэцаргда вай, цхьаькха масал. Гуйрана, хIаьта дIаьхача Iанна хоттала йоал Назрань, аьхки — демийлара хьалъялац (укх бетта 26 июля арадаьннача «Правда» яхача газета тIа а дувц из). Наха цох хула хало, оза бала-м бувца а безац. Малав цу гIулакха наха бехке вер? Района хьакимаш, Iаьдал. «Наькъаш тоаде хьахеца ахчаш шоашта киса дехк» — из да дукхагIдолча даькъе хьахозар. ХIаьта цу хоттах, демах бокъонца дола бакъдар оалаш а, из массанена а дIахайта оарцагIвоалаш саг а вац.

ДIахо, Москва — Баку яхача боаккхача наькъ тIара Назране хьачубоагIа никъ. Цхьа-ши километр мара бIаьха бац из. Малхбоалехьарча оагIонгахьара цу тIа гIолла мара городе хьачува йиш йолаш кхы наькъа такилг а дац. Укх тIеххьарча шерашка дукха нах боабаьб цу тIа, машинаш вIашка а етталуш. Готта ба из, дIа-хьа вала моттиг яц.

— ЦIе байракхилгаш бе а ехка эгIеи магIеи ши саг оттавича фу дар-хьох цига, — йоахар вай лакхехьа вийцача «Электроинструмент» яхача завода болхлочо А. Имагожева.

— Сендухьа? — аьнна залера хьаттача:

— ЦаIаш IотIехьбаллалца, вокхар сабардергдолаш...

Белам-м баьккхар цу дешо. ХIаьта а къахьа дале а бакъдара-м да из. «Киса бий а баь» ца сардаш шофер тIехь балац цу наькъ тIа. Хьанна серд — ховш ма дий. Кхыча тайпара хургьяр цар уйлаш, нагахьа санна долчча тайпара цох бакъдар царна ховре. Юххера а активе хьа-м кхайкадир из: цхьан хана цхьан бюрократо даь гIалат да нахага из Iазап озийтар. Горисполкома баланса тIа дIаязбаь хиннаб из никъ. Цун капитальни ремонт яра цхьа миллион совгIа ахча эш, йоах хIанз. ТIаккха ерригача городе лостам бе а ремонтни балхаш де а цхьан шера хьахецар деррига а 200 эзар сомал совгIа хилац. ХIаьта шийна из болх дIатIаэца тугаш районе-м хац, республике цхьаккха организаци а яц.

Нах бахача хулаш йола социальни харцо ши-шегIа хьахилац.

КIирагIа шозза-кхозза бос хувцалу трикотажни фабрика хьалхашка уллача Iама: цкъа сийнлу, тIаккха цIийлу е мора берз.

— Юххера а дIатехкача: совхозо кхашка еттача химикатий бесаш хиннад-кх уж, — йоахар трикотажни фабрика профкома председатела З. Мальсагова. — Цу чу йоацаш хIама яц: дуст а гербяцидаш а. ХIаьта бераш а цу чу лувч...

Фабрика ше а тIехьайисац экологи толхаяра. Цигара ара мел доала бIеха хиш, «Электроинструмент» яхача заводера доагIараш шоаех хьа а техе, ерригача городе чакхдоалача хана наха хьачу мел тосса бIеха хIамаш а ийце Наьсар чу долх. Къадолаш хилг да Наьсар. Малав бехке вар? Цу шин предприяте ши, да ва-кх. Бакъда, дукхача шерашка цу шин даьх город, хий хIана бIехду оаш аьнна боггIача тайпара бехк боаккхаш, уж бехктокхаме озаш дош оалаш хезадац. Санэпидстанце а низ дIакхачац уж юхатоха, прокуратура а юстара я. Малав царех (из харцо лелаерех) законагIа доггIача тайпара шоай кисара хьалургдолаш прокуратуро 100 сома гIод теха? Саг вац.

— Экологе, Iалама кхел ювцача хана уж сомаш, миллионаш ювца йиш йолаш дац гIулакх, — аьлар «Электроинструмент» завода слесарь - лекальщика А. Коциева. — Уж миллионаш сомаш ший ха йолаш а дIадаргдолаш а да, бакъда Iалама, исторена даь зе юхаметта отталургдац.

Цо аьннар хьал а лоацаш, ВЛКСМ райкома хьалхарча секретара Х. Султыговас аьлар:

— Исторически моттигех дог лазар пайда бац, цар ха йIаьхлургйола Iунал деш, уж лораеш вай воаш ца хуле. Эггара хьалха, цига бахаш бола, хIаьта хьайбай, жа Iулаш доажаде цига хьалбаьхна нах ба цу моттигий сий ца дераш, уж нийрча йоахараш. Цу наха юкъе кхетама болх бе, аьнна, дукха комсомольцаш, кагий нах, мехкарий вIашагI а кхийтта инициативни группа вIашагIъеллаяр оаха, — яхаш дувцар дIахо комсомольски секретара. — Юкъ-юкъе мукъа долча деношка цига хьал а ухаш, цигара бокххий бараш а къонабараш а тхоашца хьа а тохаш из болх дIаболабе, аьнна, оаха яь чIоагIо кулг лостадар миссел мара ха ца йоаеш, йохайир цхьаболча районерча хьакимаша. Тхона цу гIулакха транспорт йланзар цхьанна предприятей кулгалхоша. Эггара хьалха «Электроинструмент» заводерабараша а аьлар тхога «ак».

Биохимически заводах а цо арахеца продукци наьха унахцIенонна новкъа ца хилар кIоаргга дашха а доашхаш дийцар актива балха дакъалоацаш хиннача КПСС обкома мехкдаьттей газовойи промышленноста отдела заведующе А. М. Астафурова.

М. ЗАНГИЕВ, тха собкорр.

КХОАНА—ТIЕМА-ФОРДА ФЛОТА ДИ

ДукхагIйолча хана Ленинградски Нахимовски тIема-форда училище хьалкхебаьрех «Аврорай» тIехье оал.

Крейсера ветерана, 1918 шера денз парте члена, контр-адмирала Изачик Николай Георгиевича Петроградски набережнерча здане 1944 шера июне хьалхара питомцаш тIаийцар. Уж дар фронтовикий бераш, тIема шерашка дайх-ноаноех къаьста бой. Укхаза деша баьхкар духхьал фронтера училище командировать даь полкий, экипажий, кемай къонгаш. Дукхача берий ноакхош тIа къегар тIема совгIаташ.

ХIанз Нахимовски училище деша увтт бархI класс чакхъяьккхачул тIехьагIа. Училище цар фордах йола шоай уйла кхоачашъярга хьалхара гIа боаккх. Цига хьалкхебаьрашта юкъе кIезига бац цIихеза кемай командираш. Нахимовцаш хьалхарча деношке а денз дIаIомабу фордага, флотски службага. Дика оборудовать даьча кабинеташка цар юкъара школьни дисциплинаш Iомаеш санна, кема устройство, шлюпочни гIулакх, форда устава — форда службе накъа мел даргдар Iомаду.

СУРТА ТIА: 1918 шера денз парте член, отставке вола контр-адмирал Н. Г. Изачик нахимовцашца «Аврора» яхача крейсера юхе.

О. ПОРОХОВНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Экономически реформа кердача хьалашка

БЕРКАТЕ ГIУЛАКХ

ШийтталагIча пятилетка кхоалагIа шу халеи бехктокхамеи да «Чечингагропромстрой» производственни объединенена чуйоагIача Атиев Микаил Исмаилович керте латтача Грозненски аьшкбетона конструкцей завода коллективана. Цкъа-дале, цо доккхий социалистически декхараш тIаийцар XIX-ча Ерригсоюзни партийни конференцена сийленца накъаяхара, шозлагI-дале, укх шера цхьоалагIча июле денз ше самофинансированеи йиззача хозрасчетеи хьалашка а яьнна болх бе йолалуш дуккха организаторскии кхетамеи балхаш де дийзад цун. Кердачох предприятена а пачхаьалкхенна доккха беркат даргхиларах болхлой, инженерно-технически болхлой дIаккхетабеш экономически занятеш чакхъяьхар. Иштта из дош дийцар заводской цехови партийни организацей а производственни а собранешка. Болхлошта, инженерно-технически болхлошта аттестаци яь чакхъяьккхар.

— Заводера еррига цехаши бригадаши укх шера шоллагIча квартале йиззача хозрасчетагIа болх бе йолаелар, — аьлар аьшкабетона изделей цеха начальника М. Устарханова. — Кхо бутт биззаб аз кулгалдеча цеха, иштта Куркиев Хаджимурада, Гунеев Хьусена, Тарамов Хьусена керте латтача цехий коллективаша хозрасчета хьалашка болх бу, Цу лоаццача хана оаха опыт Iоаяьй цу хьалашка болх бара. ХIаьта болхлоша а дика кхетадаьд из керда система шоашта а пачхаьалкхенна а чIоагIа пайдане хилар. Лакхъеннай къахьегама овсарле, болхлоша нийдеш дола алапи, дикагIа я арахеца продукци. Укх шера цхьаккха тайпа рекламаца кхаьчаяц тхога потребителашкара продукци во я, аьнна, е гIод такха дезаш а нийсденнадац. ДIадахача шерашка зе деш, яр тха завода коллектив. ХIаьта укх шера рентабельнни пайда беши бIубенна къахьегаш я.

XIX-ча Ерригсоюзни партийни конференци хьаеллача денга кхачалехьа дерригача технико-экономически хьокхамий хьалхарча ах шера задани кхоачашйир завода коллективо. Цу юхедисача деношка пачхаьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцар 87 эзар сома маьха товарни продукци.

ЙоагIачул дукхагIа продукци маьхалъяккхарах, бийдал, металл, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, хьаеча продукцега дIабола мах оттабаьча боарамал лохбарах укх шера хьалхарча ах шера 101 эзар сом пайда баьб завода коллективо, шера бе безачул кхозза дукхагIа.

Къахьегам заводчанаша дика вIаштIехьбаьккха хиларах дола масалаш доаладе йиш я дукха. Хьаэцаргья вай, предприятера формовочни цеха коллектив. Иззача хозрасчетага яьнна из болх бе йолаялалехьа укхаза къахьегаш бола сварщикаш, электрикаш, слесараш-ремонтникаш, газорезчикаш дукха сагота бацар цеха коллектива балха тIа бухсоццаш хьахулаш дола хьокхамаш дикагIа хилийтара. ХIана аьлча, цар шоай балха разрядашка хьежжа 170 — 180 сом алапи нийдора. Цеха хозрасчета системагIа болх бе йолаелча денз уж юкъебихьаб цу балха, ХIара бегта белгалъю укхаза договорагIа малагIча конструкцех йола мел продукци арахеца еза. Уж деррига госзаказаш цо дизза кхоачаш а деш, цун балха тIа бухсоццаш хьахулашдар дикагIа хиларга хьежжа тIатIа лакхлу болхлой алапеш, премеш.

Кердача системана чIоагIа мутIахьа а йолаш, экономически реформа кердача хьалашка хьинаве къахьегаш я дуккхача бригадай коллективаш. Царех я Чикомезов Владимир, Китаев Салауди, Берсанов Асланбек, Эскаев Сайт-Хьусен, Сааев Мовлди, Зинченко Владимир, Бабаян Егиши керте латтараш.

Заводе вIашагIа а елла, болх беш я къахьегама коллектива Совет. Цунна чувоагIа шийтта саг. Царна керте латт заводе эггара дикагIа лоархIача бригала кулгалхо Китаев Салауди. Предприяте къахьегама коллективана чу мел боагIа членаш укхазара болхлой чIоагIа тешаш а цар шоаш хержаш а ба. Цудухьа преми хьожаеча, къахьегамеи производственнии дисциплина телхаерашта бехк беча, алапи лохдеча цар мел даьча хIаманна раьза хул болхлой.

ХозрасчетагIа къахьегача завода цехий балха тIа цIенхаштта дола кхоачамбоацараши халонаши нийслу. ЙоаггIача францех бола жагIа, эшаш йола арматуреи металли доацаш каст-каста болх юкъагIбоах. Эсала лел вахтови автобусаши технологически транспорти Iалашъелга а. Уж кхоачамбоацараш дIа а даьха цIенхаштта шоай коллектива болх тоабар предприяте кулгалхой сийлен декхар да.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

●СОБКОРА КОЛОНКА

«ТРАДИЦЕШИ» МИЛИЦИИ

Нохч-ГIалгIайчене я 18 эзар саг а вахаш районни центр Назрань. Гучара моллагIъяр санна я из. Цхьа хIама бIаргашта хьалхашка отт: городе, «дезаш бац» асфальтированни наькъаш, цудухьа чIоагIа дом гIетт, цхьа кегаденна а цхьалхо йоацаш а да уж. Даь гIирсаш кегаденна да.

Назранах республикера республика я оал, хIана аьлча, укхаза хьахиннай ший «оамалаши» «порядкаши». Масала, моттигерча цхьаболча бахача наха вIалла бовза а бовзац предприятешка бода никъ. Обществах дIакъаьстаб йоккхий тIокарташ а яь нах, йоккхий бешамаш я, дика деций лаьтта городе дохкаш а эцаш а долаш, цар тIара хьабоала пайда цар даьй киса бода.

Города цIи дIахазийтай цун рынко. Цун сий Нохч-ГIалгIайчен доазонал арадаьннад. ХIара кIирандийнахьа укхаза боагIа ерригача республикера меттел, Къулбаседа Кавказа массе мИнигашкара а нах. ГIулакх фуд аьлча, укхаза эца йиш я дега дезар.

Со а хиннав назрановски рынке. Цецвоаккх гуччахьа вIалла соцаеш йоацача спекуляце. Частни наха йохкаш я чкъаьрий Iов, дашаш дола кофе, йинкъьяь шура, налха, оливкови даьтта, чай, коробкашкара печенеш, конфеташ, Iувшаш дола саьгIаз, дефицитни молхаш, автомобилашта йола запасной оатхалаш, н. кх. а. Из деррига а фабрикен заводен упаковкашка дIа ма къовллара да, вешта аьлча, товар цIагIа хьадаь дац, цIагIа совъяьнна, базар тIа йохка соцаеш йоаца продукци я из, оалалургдац хьога. Долла хIама дохк кхолха мах боаккхаш. Из укхаза хьадда оттабаь мах ба, из а ду назрановски «традицегIа».

МугIараштa юкъе лел милиционераш, маькара спекулянташ лорабеш санна, царна хIама тIадайтац. Ер дийцар сона цу «колхозни рынок» оалачун директора А. Теркакиева:

— Тамаш йолаш хIамаш да тханцига. ДIатIавода со милиционера, кулг хIана лацац аьнна бе вол аз из, дIатIавуг спекулянташта оал аз: «ДоагIар де». Милиционеро ший цIалга чу дIачубуг уж, акташ увттаю — долла хIама хила ма доаггIара ду. Бакъда, тIехьа тIадоагIача кIирандийнахьа «совцабаь хиннараш» юха а шоай моттиге гучабовл. Уж милицеца цига мишта барта болх хац сона. Хезад сона официально лоацам боацаш гIод а даьккхе мукъабовл яхаш, официально боацаш... Нагахьа санна аз милиционерашка спекулянташ дIа ца хьокхе, цар вIалла хIама а алац царга. Мишта кхетаде доагIа из? Цхьаннена, шоллагIчоа ма доаггIара тIаIазар доре, газета тIа баьха дIабовзийтаре, тIаккха вожаш селлара паргIата леларгбацар.

Со рынке хиннача цу дийнахьа цига баьхкар Грознера ОБХСС сотрудникаш. Л. Идразов керте латтача группо хьалаьцар ши спекулянтска — город Орджоникидзера, Къулбаседа-ХIирийчен «Агропромстроя» жилищно - эксплуатационни участке болх беш йола Албегова Елена Васильевнеи «Водоканала» хаьхо йола Мальсагова Султана Хьанифан. Шаккъе а цу сахьата юстара нийсденнача товарах — йинкъьяьча шурех, коробкашка йолча импортни печенеех, конфетех, Iувшача саьгIаза фабрични пачкаех юхабаьлар: товар цар дац, бовзаш болча дикача наха дохка, аьнна, дехар даь хьаденна да. ОБХСС сотрудникаша ца къувсаш дIадоадир акта тIара «цар доацар». ТIаккха шоаш нй а еш, хIамаш юхайохкараш, цхьа кIезига кхера а беш, мукъабувлийт.

Рынка шоллагIа дакъа дIалоац толкучка оалачо. Укхаза духхьал «импорт», «фирма» я. Тикашка бIарга хIана гац вайна иштта дола товараш? ТIаккха духхьал упаковка а тIайоаллаш базера, укхаза кхоач-кх уж хоза этикетка а йолаш. Маьхаша гIанкарвоаккх, хозачох ца тешаш юха а хоатт Iа, хьога юха хьаоал ма ярра йола астрономически цифраш.

Ма чIоагIа толхабу цу дерригне а нах, къаьстта кагирхой! Укхаза ма боагIий ерригача Къулбаседа Кавказера кагий нахи мехкарийи цхьа хIама эца дага болаш. Дага а доацаш хезар сона шин йоIо деш дола къамаьл:

— Хьаьрвоаккхаргволаш я кочамаш, костюмаш, плащаш, иккаш, туфлеш! — аьлар цхьанне.

— Уж ший хила, неш, ахча даккха деза, — аьлар шоллагIчо. ТIаккха ший дагахьа тIатехар, — хIаьта доагIар-м цу спекулянташта бомба тохар дар. Торгови мафеца дIалотабеннаб, хIанз царга хIама ала йиш йоацаш санна да...

Долче. Назрань ях ший «правилашца». Царех парте райкоме, райнсполкоме, бокъонаш лораеча органашка цIенхаштта дувцарах бала пайда бац. Бакъда, Назранерча кулгалхошка ладийгIача укхаза перестройка чакхъяла гарга я...

Анатолий ГРАЧЕВ,
г. Назрань,
Нохч-ГIалгIай АССР.
(«Правда», 1988 шера 26 июля).

Дог тохадолийта йоазонаш

Чахкиев Капитона вахарахи кхолламахи

Бокъонца йоккха деша говзал караерзаяь волча поэта мара карагIдалац дуккхача наьха дегашка дувшаргдолча дешашца шийна гонахьарча дунен а вахара а хозне кIоаргга чулаца, Iалама мотт адамий метта тIа баккха, ший хана баьхача наьха меттел, тIехьа тIайоагIача тIехьенний а дог айде, тохадалийта. Иштта чарех цаI вар литературе дикка аьттув баьнна а хIанз вайна юкъе воацаш а вола Чахкиев Капитон. Цун кхоллам читателашта дIабовзийта лаьрхIад къаьстта книжка арахецарца.

ЧАХКИЕВ ваьв 1924 шера 5 сентябре Къулбаседа-ХIирий АССР-а Пригородни района чуйоагIача Чермен оалача юрта. Цун да а нана а ахархой хиннаб.

Из кхувш воагIаш йола ха нийсъеннай, кхыдола халкъаш санна, гIалгIай халкъ а социальнии культурнии прогресса кердача новкъа даьннача юкъагIа. Цу шерашка хьахиннад гIалгIай халкъа шоай меттала дола эггара хьалхара йоазув, хьайийлла хиннай духхьашхара избаш-читальнеш, школаш, агрономически пункташ, больницаш.

Цу шерашка шоай юртарча школе деша вахав Чахкиев Капитон а. Кхыча дешархоша а санна, цо дакъалаьцад гIалгIай мехка эггара хьалха хьахиннача октябрятскийи пионерскийи отрядий вахаре, боккхача безамца Iомабаьб эрсий мотт, дайзад эрсий а дунен кхыча халкъий а литература, истори.

1941 шера Сийлахь-боккха Даймехка тIом болабелча, кхыбола дешархой а санна, Чахкиев Капитон а шоай колхозе балха вода. Ялати баьцадаараши хьалкхедеча, советски бIухошта лаьрхIа йола кхачан продукташ кийчъеча юкъе дикка дакъалоац цо.

Советски халкъо ший мохк дIалаца тIабаьхкача фашисташта духьал геттара къиза тIом беча 1943 — 1944 шерашка Чахкиев Капитон болх беш хул республикански радиокомитете диктор а переводчик а волаш.

Белгалде доагIа, ший шийтта шу даьннача хана денз из стихаш язъе воланенна хилар. ХIаьта 1937 шера денз цун стихотворенеш кепаетташ арайийннай «Сердало», «Ленина никъ» яхача газеташ тIа. Царех эггара хьалха — 1937-ча шера 9-ча мае «Сердало» газета тIа кепатеха цун стихотворени «ЦIе Эскар» яхаш яр. Авторо цу тIа хестадора дунен тIа эггара хьалхара социалистически пачхаьалкхе моастагIий агрессех лораеш латта вай советски ЦIе Эскар, могайора вай партеи правительствоси дIахьош йола машарера чухьара а арахьара а ленински политика. Поэто бIубенна дувцар керда вахар хьакхоллача советски халкъий доттагIалахи из бахьан долаш моллагIча а агрессора духьала отта а, из юхаве а низ кхоачаргболча Советски Эскарахи.

Вай мохк дIалаца тIавена моастагIа шеко йоацаш къстта эшаргхиларах дог тийша язъю поэто 1941 шера «Сердало» газета тIа кепатеха араьнна ший «МоастагIа вохавеш» яха стихотворени. 1941 — 1942 шерашка гитлеровций низ котбаьнна, вай эсчар ханна тIехьашка даьнна дале а, юххера а из котдаргхиларах тешар поэт, хIана аьлча, из эскар «вай халкъах латташ, ший Даймохк лорабеш доландаь».

Поэто ма аллара, цо лораер яр вай социалистически строй, вай Даьхен кортамукъале, вай сийле. Европера дуккха мехкаш цар дIалийца дале а, йоахар поэто, гитлеровцашта могаргдац советски халкъ гораоттаде, вай мохк дIалаца.

ДУКХАГIА а дикагIа а язде волалу Чахкиев Капитон 1957 шера денз. Цун дик-дикагIа йола произведенеш кепаетт «Сердало» газета тIа, «Даьхе», «Къона дегаш» яхача сборникаш тIа, репертуарни сборникаш тIа, уж каст-каста хоз республикански радио чу гIолла.

Бакъда, поэт дийна волча хана духхьал «Нана Наьсаре» яха цхьа сборник мара кепатеха арадаланзар цун. ХIаьта кепатоханза йисар язъяь яьнна а яланза а йола дуккха произведенеш.

Керттерча даькъе царех да цун тайп-тайпарча темаех дола дуккха дувцараш. Цар тIа автора дувц революци хила гаргагIертача хана а, революци котъяьнначул тIехьагIа а, советски заман хьалхарча шерашкарча а гIалгIай халкъа вахарах, Сийлахь-боккхача Даймехка тIемах а, вай таханарча замах а.

Дуккха хIамаш дар Чахкиев Капитона де, аьнна дагалаьца, бакъда, тIехь-тIехьагIа михьара доалаш хиннача лазаро цучна ма хетта кхоачашдайтанзар уж. Кхоачаш ца юлуш йисар цун дуккха творчески планаш. 1960 шера хьалхарча деношка кхелхар Чахкиев Капитон. Халача лазаро геттара ше кIалвитача хана ше тIеххьара язъяьча стихотворене тIа поэто йоахар:

Уйлаш, са уйлаш,
Дег тIара са уйлаш,
Наькъаш, са наькъаш,
Цхьанне а данза дола
наькъаш.

Дикка лакха поэтически говзал йоалаш а шийна гонахьара Iалам, ший ханара вахар дика доашхаш, ма дарра уж гойта ховш вале а, хадданза ший поэтически говзал лакхъеш вар Чахкиев Капитон. Цо массаза а дукха ешар эрсий, советски, дунен кхыча халкъий литература произведенеш, царгара Iомалора.

Къаьстта дукха дезар цунна А. С. Пушкина, М. Ю. Лермонтова, А. Блока, С. Есенина, М. Горьке, Дж. Байрона, А. Фадеева, Н. Тихонова, А. Твардовске, М. Джалила говзаме йоазонаш. ХIаьта из дика хоалу вайна духхьал цо язъяь «Пушкинга», «Муса Джалиль» яха стихотворенеш Iойийшача а. Масала, «Пушкинга» яхача ший стихотворене тIа эрсий цIихезача поэтах авторо язду:

Дунен культуран
турпалера ганз хинна
Хьа гIала къаьстта
жовхьар хинна латт.
Хьо вовзаргхилча денз,
Пушкин, хьоца
Са дего чIоагIа
сакъийрдал!
Аз духхьашха вийшав хьо
сай ворхI шу даьлча,
Дагахьа Iомош дийша
волча дас.
Цу хана мерзбенна хьа
турпала эрсий мотт
Сай наьна мотт санна
боча лебу аз.
Поэзен тешаме гIонча
хинна
Аз вахара къайленех
дикка ганз яьккхай,
Поэзен лакхенашка ихав
со цунца,
Даим мулк тохкаш цар
хьийкъача кхай.

Кхы дIахо а эрсий сийлахьча поэта лоархIам къоастабеш волча поэто белгаллу, цу ханарча замо шийна «язде аьнина перо ца баларах», А. С. Пушкина ший «дошо йоазонаш бедарашца яздаьлга», цу «каьрдига замах болата яр хьалкхее» лаьрхIача поэто дуккхача тIехьений кортош «набарах даьхалга».

А. С. Пушкина хьакхеллача «бухбоацача», «камаьршача», «масса малар санна берригача наьха цIийца геттара сиха дIакхестача» хьастара ше а дукха хий меларах баркал оалаш волча поэто иштта чакхйоаккх ший стихотворени:

Кхы а дукха дIагIоргъя
хувцалуш замаш,
Хьа беркатерча хьастара
тIоадал ца йовш.
Седкъий бус къегаргда,
дIадоврглa Iурра,
Бакъда, йоврглъяц цIаккха
а хьа сийрда товнаш.

КЪАЬСТТА дукха езаш а, лоархIаш а вар из вайнаьха халкъа багахбувцама произведенеш. Цун поэтически кхоллама юкъе я тоъал язъяь цу тайпара произведенеш. Керттерча даькъе царех лархIа йоагIа «Найц чувоагIа», «Ды боаттIо санна шод техе веллахь», «Къаьнара гIалгIай илли», «Сув», «ЙиIий илли», «Йита со», «Къаьна да», «Дай бIаьхий хиларах», иштта кхыйола а стихотворенеш.

Цул совгIа, цунна вайнаьха багахбувцам геттара кIоарга бовзаш а дукха безаш а хилара геттара лоархIаме йола белгало я, цун керттерча йоазоний мотт геттара шаьра, тайжа, наьха а, вахара юкъе нийслуча хIамай а, Iалама а бокъонца сурт-сибат гойташ хилар.

Чахкиев Капитона кIоаргга Iомадир, техкар нохчийн гIалгIайн эггара хьалхарча йоазонхошта карагIа мел даьннар. Геттара дика йовзарал совгIа, цунна чIоаггIа дег чу йийшар Беков Темботa, Мальсагов Зоврбика, Бадуев СаIида, ОзиевгIар Салманеи Ахьмадеи произведенеш. Цул совгIа, цунна дика йовзар царел тIехьагIа хьахиннача литераторий Муталиев Хьажбикара, Осмиев Хьамзата, Мальсагов Дошлакъий, Базоркин Идриса, Зязиков Бахьауддина, Мамакаев Iарбе, Музаев Нурдина, Яндиев Джамалдина произведенеш а. Мальсагов Зоврбикаи Беков Темботаи хетаяь я «Сийле хийла» яха цун стихотворени.

Иштта шийла хьалха гIалгIай литературе мел даь деррига говзаме йоазонаш дика довзаш хилар бахьан долаш, ше творчески хIама кхоллара дикка говзал йоаллаш хиларах, цун дика каяьлар вай литературе ший никъ лахарал совгIа, цунна юкъе дикка лоархIаме дола ший дош ала а.

Цо локкхал дора нохчийн гIалгIайн художественни литературе хьахулаш мел долча дикача хIамах, цунна геттара дукха безар цу тIехь хьинаре къахьегаш кайоалаш бола нах. Иштта хьахиннача безамах язъяь я цун ОзиевгIар Ахьмадаи Салманаи, Яндиев Джамалдина, Муталиев Хьажбикара Базоркин Идриса, Мамакаев Iарбена хетаяь йола стихотворенеш а.

Белгалле доагIа, геттара боккха бохам хинна язъю цо 1958-ча шера сентябрь бетта ше Соче санаторе дарба дайташ волча хана Мамакаев Iарби кхалхарах йола стихотворени. Нохчий литературатурана из бахьан долаш доккха зе хилар белгалдаккхарал совгIа, поэто цу тIа къаьгга гойт цу сага белгалонаш. Из стихотворени араьлар цу хана «Сердало» газета тIа.

Из турпала дог а долаш, вай заман тешаме викал, цIаккха а ше даьчох ца Iа-

КЪАХЬЕГАМА РЕСУРСАШ: МИШТА ПАЙДА ЭЦ ЦАРЕХ

ПАЙДАНЕДАР ЮКЪЕДОАЛАДЕШ

Халкъа эша товараш арахецача вай республикерча промышленни предприятешта юкъе эггара йоккхагIчарех я Грозненский швейни производственни объединене коллектив. Цунна чуйоагIа итт цеха, йиъ филиала хIамаш тегарий коллективаш. Укх тIеххьарча шерашка дерригача технико - экономически хьокхамий паччахьалкхен плани тIанийца декхараши кхоачаш ца деш хьаенай объединени. Цун керттера бахьан да кхоачамболлаш болхлой ца хилари материально - технически Iалашо елга эсала вIаштIехьдаккхари. Цунца дувзаденна бизза пайда ийбац укхаза производственни мощностехи балха ханахи.

— Объединене коллектива балха тIа Iалаьмате чIоагIа Iаткъаш да хIамаш тега мотористкаш балхара дIабувлаш, каст-каста хувцалуш хилар, — аьлар цу коллектива генеральни директора Кастарнова Алла Павловнас. — Цхьацца дола бахьанаш нийсдаларца хулаш да из гIулакх а. Вай мехка кооперативаш шерра дегIаухаш хиларца, хIама хьаде а ховш, из дара тIакхувш болча наха шерра никъ хьабелларца дувзаденна тIа-тIа дукхагIа хул объединенера дIабувлаш бола болхлой. Масала, соахка хьалхарча ах шера балхара дIабаьннарел 4,4 процент дукхагIа болхлой дIабахаб объединенера укх шера цу юкъа. Цун керттера бахьан да кооперативашка а патентагIа, шоай цIагIа а къахьегаш бараша бетта эцаш дола алапеш объединене болхлоша ийдечул дикка дукхагIа хилар.

Къахьегама ресурсех боаггIача хьисапе пайда ца ийбеш, хIара бетта плани тIанийца декхараши кхоачаш ца деш, печчахьалкхенна дукха зе деш йола коллективаш а кIезига яц объединене. Хьаэцаргья вай, кхоалагIча филиала коллектив. Таханарча дийнахьа цига тоъаш вац ах бIаь болхло, хIаьта. Мужечерча филиало цхьан сменагIа мара болх биц. Керттерча даькъе цу филиала болх лерттIа дIа ца бохийтар, да ший ханнахьа эшаш йола бедал а из хьатIая транспорт а ца хилар, дукхагIйолча хана электроэнерги йоацаш болх ца беш багIа безаш хилар. Цхьабакъда, уж проблемаш хала а доацаш къоасталургйолаш я, (филиала болхлошта, иштта объединене кулгалхошта хетачогIа) нагахьа санна цу гIулакхага Сунженски района партийнии советскии органаш хьажа а хьежа, де дезар хьадой. Ший график а оттаяь, кIирагIа цкъа мукъагIа, эшаш дола кIадаш филиале дIакхухьаргдола транспорт хулийтаре. Иштта электроэнерги Iалашъяра гIулакх а цхьан кога тIа даккха деза ха хьатIаэттай.

Къахьегама ресурсех боаггIача хьисапе пайда ийбара дола гIулакхаш кхы дикагIа лелац Баудинов Iалаудин керте латтача Новогрозненски филиалеи Бондаренко Валентинас кулгалдеча цехеи коллективашка, Абдурашидова Лейлас кулгалдеча Шелковской хIамаш тегача цоцеха коллективе. Цу кхаь а коллективе хIара шера ахаш а кхы тIех а болхлой балхара дIабувлаш хувцалу.

Уж гIулакхаш хIамаш тегача мотористкай бехкагIа нийслуш дац. Уж нийслу цар къахьегамеи бытеи хьалаш во хиларах, материально-технически Iалашо елга эсала хиларах, болхлой къахьегами царна юкъера социалистически яхьи кхетамца вIаштIехьа ца яккхарах.

Таханарча дийнахьа ерригача объединене ца тоъаш ва 704 болхло. Ужжал нах укхаза балха тIа дIанийсбелча, из йоккха резерв яр арахеца продукци дукхагIа хилийтара. ХIаьта а нагахьа район яц республике объединенена чуйоагIаш йола цех йоацаш, дукхагIча даькъе болхлой тоъаш бац юртий районашка. Цхьабакъда, цу районашка хьабе болх боацаш лелаш нах шортта боллашехьа, из гIулакх тесса дитачоа тара да районий партийнии советскии органаша. Къахьегама ресурсех бизза пайда нийбара керттера дукъ тIалаттараш а уж я. Долче, тIехьа а ца тетташ сихха тоаде деза цар хIара къахьегама коллектив эшача кадрашца Iалашъелга.

Укх тIеххьарча хана дукха мероприятеш чакхйоах объединенене кулгалхоша, общественни организацеша къахьегама ресурсех а производственни мощностех а бизза пайда ийбара. Цу лостамагIа укхаза даь балхаш а кIезига дац. ДукхагIйолча цехий, филиалий участкай коллективаш шин сменагIа болх беш я. Инвалидаш, дукха бераш дола истий цIагIа къахьегара 120 саг балха хьанийцав, царга дIаеннай хIамаш тега машинаш. Объединене хьадаьха тайп-тайпара барзкъаш цIагIа дIа а кхухьаш тег цар. Кастта укхаза хьакхоачаш я хIамаш тега керда машинаш, уж цехашка дIа а оттаяь, хIанз цига болх беш яраш надомникашка дIа а енна, кхы а цIагIа къахьегаргдола нах хьаэца лерхI укхаза.

Шоай низ дIа макхоачча юрташка, совхозашка керда цехаш хьаеллаш, цига баха нах балхаш тIа дIанийсбара, тIехьа дукха балхаш ду укхаза. «Бурунная» яхача совхозе кхалнаьха кочамаш тега цех хьайийллай. Таханарча дийнахьа цига болх беш 25 саг мара яц, кхы 75 болхлочоа къахьега моттиг я цига. Халахете а, хIанз цхьан сменагIа болх бе а нах тоъаш бац укхаза. Иштта ТIой-Юрта хьайийллай сезонагIа хIамаш тегаргйола участок. Ахкий кхашка къахьегаш хинна кхалнах Iана замалахьа тайп-тайпара барзкъаш тегаш хургба укхаза. Шовзткъа а кхы тIех а хIамаш тега мотористкас болх бе йиш йолаш я участок. ХIанз объединенерча цхьоалагIча цехе мукъача майдашка хьа а йийлла болх бе йолайолийташ я керда ши участок. Цига болх бе хIанзлехьа хьанийцав ткъаь иттех болхло, кхы тIа а цига хьаэцаргья ах бIаьннел чухьнахьа йоацаш мотористка.

ДIадахача шерашкарчул дуккха дикагIа ший производственни хьокхамаш тоа а даь, боаггIача боарамагIа болх бе йолаеннай объединени пятилетка кхоалагIча шера. Ший потребителашта продукци лоаттаяра дола договорни декхараш толамца кхоачашдеш хьайоагIа из. 24,5 миллион сома маьха товарни продукци ара а хийца, толамца кхоачашйир ялх бетта план. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 2,2 процент тIеххкоачашйир объединене болхлоша. ПланагIа лаьрхIачул совгIа 187 эзар сом пайда баьб паччахьалкхенна.

Болхлой дIа-хьа бувлаш хувцалуш а йоацаш, даим стабильно болх беш, хадданза социалистически яхье хьалха латташ йолча цехий коллективаш а йолаш я объединене. Царех я Сухоплещенко Римма Викторовна керте латтача цхьоалагIча цехеи Дудникова Татьяна Петровнас кулгалдеча шоллагIча цехеи коллективаш. Цар ханал хьалха кхоачашйир ворхI бетта задани.

Б. КОСТОЕВ.

◆ Соцкультбыта объекташ хьалъяра—цахаддаш терко

ДЕКХАР КХОАЧАШ А ДАЬ

Наьха хьашташ кхоачашдара объекташ хьалъеча дикка гIо-новкъостал ду оаха, респотребсоюза чуйоагIаш йолча № 5 йолча ПМК гIишлонхоша.

ХIанз укх сахьате оаха хьалъеш я 160 тонн продукцена лаьрхIа йола холодильник, 60 моттиг йола кафе, Гамурзиево яхача юртара тика, кхыйола объекташ. Цул совгIа, дукха балхаш ду оаха мерза хий доаккхача кердача завода коа. Хьалъеш латт кхы а йоккхий тайптайпара складаш, сом бокъабу, кондитерски, колбасни цехаш, 30 тонн оза йиш йола доккха тараз.

Балхах дика ка йоал. Бутт дIабодац оаха тхоай планаш 120—130 процент кхоачашца еш. ГIишлон материалашца а дика Iалашду тхо.

Ший гIулакх кIоаргга довзаш, нах оарцагIбаха ховш йоккха опыт йолаш саг ва участка прораб Б. Мальсагов а. Цо кулгал а деш хьалъяьккхар из аз ювца мерза хий доаккха завод а.

Дукха ба тха коллективе хьинаре къахьегаш бола гIишлонхой. Царех ба мастер Хамхоев Руслан, бригадир Сагов Хьасан, экскаваторщик Тимурзиев Хьасан, кхыбараш.

Оахош хьалъе йолаяь объекташ шийх ханнахьа чакх а яьха, наьсархошта хьалхашкара тхоай декхар дизза кхоачашдергда оаха.

Б. КУРИЕВ,
респотребсоюза № 5 йолча ПМК Назранерча участка мастер.

Ленинградски область. Европейски технологегIа коартолаш хьалкхеяра эксперимент чакхйоакх. «Агротехника» яхача совхозе («Тосненский» АПК). Советски специалисташта уллув къахьегаш ба «Клекнер-Ина» яхача французски фирма, «Агрико» яхача голландски фирма викалаш Доазол дехьарча специалисташа коартолаш дIаера 150 гектар лаьтта шоашта хьакъоастадича Советски Союзе юртбоахама машинаш, ги, удобрени хьаера. Гурахьа хьув

СУРТА ТIА: «Клекнер-Ина» яхача французски фирма кхай тIа. ЛаьрххIа йолча технологегIа — полиэтиленови пленка кIала — хьалкхею хьалха хьайола коартолаш.

И. КУРТОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Вахар а хувцаделар

Грознерча № 28 йолча парикмахерске дийнахьа нах кIезига хул. Сийрда малх чухьежаш я кхалнаьха зал. ДIачуваьлча цIаьхха бIарг тIаотт ший тайпара прическа (тIехьагIа хоалу «Москвичка») а йолаш боарамагIа юхьа тIа макияж яь латтача мастера Дукусова Лялена.

Кресла чу ягIар дешархо Марина Маркова. Нанас **Нина Андреевнас** «Мосаш дIатасса еза йиIига», — аьлча. «Молодежная» яха стрижка дика товргья укханга, аьле, хьехар ду цунна мастера. **Нина Андреевна** а я укладка е езаш. Мастер чIоагIа безаме, теркаме я, йоах хьаьшо, из дика да. ХьалхагIа парикмахерски тIехьъюсачарех яр, социалистически яхьа юкъе дакъа лоацаш яцар, хIана аьлча кхераш бар конкурсех цун парикмахераш, дикагIа бараш городе тоъалла боландаь. ХIаьта Н. Денисултанова балха еначул тIехьагIа коллектива вахар хоалуш хувцаделар. Ше заведующи оттаяьчул тIехьагIа динза даргдоацаш лаьрхIар цо кагирхой бригада вIашагIтохилга. Иштта хьахилар бытовой гIулакх деча городской производственни управлене цхьаькха комсомольско - кагирхой коллектив.

Ленина цIерагIча проспекте йоаллача парикмахерске фу хувцаденнад из бригада вIашагIъеллачул тIехьагIа?

Комсомольций вахар эргадаьннад аьнна хеташ я мастер Космылина Люба. Цо йоах, массаза а тIехьаюсаш хинна коллектив хIанз яхьа юкъе дакъа лоацаш я. Из дош хьаллоац Денисултанова Курбикас а. Конкурсашта юкъе дакъа лаца атта дац. Парикмахера болх искусство я.

Коллективе барт тоабе, хIаранеца къаьст-каьста дувца, хьалаш тоаде, дукха да кулгалхочун де дезараш. Денисултанова Нурбика из оамал йоалаш я.

Ак ца оалаш болх беш я цу парикмахерске Хадусова Бела, Целоева Роза, общественни вахара юкъе дакъа а лоацаш, шоай балхах дика кхеташ ба, къаьстта дика хов Розайна кхалнаьха прическа е. Цо соахка городерча конкурсе хьалхара моттиг а яьккхар.

Парикмахерске нах дукхагIбола моттиг — маникюрни зал я. Укхаза Н. Говрилована гIулакх деш мастер Идигова Малика яр. Малика чIоагIа дика болхло я, клиенташта езаш а я.

Цо йоах, хIара клиента товр де деза, тIаккха дийцдалийта йиш йоацаш да хIара сага оамал ши-ше хилар а. Кресла чу Iохайнача кхалсага бIара а хьеже, тIаккха хаьтта а хаьтте, мара дIаболабац мастеро ший чоалхане болх. Цхьайолчоа хозагIа товргйола прическа дIахьеха езаш а хул.

Мастераша шоайла деча къамаьлага ла а дувгIаш сурташ тIарча прическашка хьежаш ягIаш сона хозар:

— Вера Ивановнас массаза а оалаш дар, клиент эзделца накъаваккха веза. ХIаьта кассир хиннача Базгиева Марета клиент накъавоаккхаш оалар, кхы а юхавеллахьа.

А. ХАРСИЕВА.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ВЕНГРИЯ. Кердача тайпара продукци серийно арахеца йолаеннай Ходмезевашархеера «Холгеп» яха юртабоахама машинашъю завод. Предприяте конвейер тIара арайоал «Пули» яхача мини-автомобилий хьалхара парти — 50 машина. Городской хьалашка лелаяра лаьрхIа йола цу тайпара массехк бIаь машина укх шера доазол дехьа экспорте дIайохьийтаргья.

МТИ — ТАСС сурт.

КОНФРОНТАЦЕНА МЕТТЕЛ—ДИАЛОГ

Советско - американски отношенешка дикагIча оагIорахьа хувцамаш хулаш латт, хIаьта цар бIарчча хьанийцача дунен хьалкъашта юкъерча хьала дика влияни ю. Из ма дарра хьахьокх, дукха ха йоацаш Москве гуманитарни дешаш дувцара хетадаьча «гергача истола» доакъашхой, Советски Союзеи США-реи викалий дикача уйлаша. Из цу тайпара кхоалагIа вIашагIкхетар дар, царех хьалхардар марте хилар.

Советски оагIорахьа консультацешка дакъа лоацаш бар кхыча мехкашцарча гIулакхий министра заместитель А. Л. Адамишин, правоохранительни органий, МИД болхлой, Iилманхой. Американски оагIорахьа — госсекретара помощник Р. Шифтер, юстице министерстваи къаман кхерамзлен советеи сотрудникаш.

ХIанзарча консультацей ден повестка чулоацар правови паччахьалкхен функционировани яра йола тайптайпара аспекташ. Масала, дувцар, конституционни тIахьожама практиках, судебни корпус хьакхоллара порядках, адвокатий балхах, судебни приговора законностагеи из нийса хиларгеи хьажарах, лаьца чувоаллаш ха яккха а ца езаш таIазар делга юкъекхувларах, иштта кхыдолча дешаех. Со, бакъдар аьлча, цецваьккхар, «гергача истола» шин оагIон, цига дувцачох, цхьа уйла хиларо. Хетаргахьа, цунах латт дукха ха йоацаш шоайла дувца а ца дувцаш бокъонца пропагандистски компанеш еш хиннача дешаех йолча дискусей керттера итог.

— Нагахьа санна оагIонаша диалог ца йой, цхьан оагIорахьарча заявленеца выступлени ю. Цхьабакъда продуктивни, кооперацехьисапе леррагIа диалог цар дIайолайийча, цу тайпара монологаш эшаш хилац, — аьлар сога американски делегаце кулгалхочо Р. Шифтера. — Цу дешашта кIала кулгаш язде йиш йолаш ба вIашагIкхетара советски доакъашхой а.

ХIаьта а, аз дагадохийтаргда шоана, гуманитарни проблемаш цIенхаштарча, конфронтационни йоацача дискуссей хьале ювцарга яхара тIахьийхар Советски Союз яр. Цхьабакъда США-ра хьаьший сий а деш белгалдаккха деза: американски оагIув Москвас баьча тIахьехама раьза хинна ца Iеш, ший инициативаш хьалхаьяхалга.

Р. Шифтер соца къамаьл деш, цу тайпара диалог «шина оагIорахьа нах лела улица» санна хила езалга духьала хиланзар. США кIезига проблемаш яц цхьадолча даькъе, правоохранительни ведомствай шоай оагIорахьа нийрча гIулакхаш леладара областе а, из иштта «гергача истола» долча хана дийцар. Сага социально - экономически бокъоний хьакъехьа шина оагIонна хетар бе-бе дале а, масала, США-а, кхыча малхбузен мехкашка нах чубаха цIенош доацаш, хьабе болх боацаш хилар санна долча гIулакхашца, американски викало мукIарал ду укхаза йолаш йола проблемаш къоастае езаш хилара.

Къахьега, чуIе фусам хила бокъо йоацача, кхыйола социально - экономически бокъонаш йоацача моллагIча мехка сага бокъонаш лораярах цIенхаштта дувца йиш яц. Из долаш дар, дикагIа кхетаду США администраце советско-американски диалог бахьан долаш.

— США опытацара, тхоашта мегаргда хетар, Советски Союзе хьаэца кийча да тхо, — аьлар А. Л. Адамишина. — Из кхы а чIоагIагIа практически лоархIам болаш да, хIана аьлча, дIахойодар советски обществана леррагIа демократизаци ергйолча процесс я, хIаьта цо социалистически правови паччахьалкхе хьаелга чакхдоаккхаргда.

«Гергача истола» советски доакъашхоша белгал ма даккхара, Советски Союзе цу паччахьалкхен характере керттера лерхI бокъонца гIулакхаца закон чIоагIлелга Iалашдар, законодательство кердадоаккхаш «законо мел яхар, де бокъо я» яха принцип цIенхаштта лораяр.

Шин оагIорахьарча консультацей актуальность хьахьокх из советски обществе, цун политически системе дикагIча оагIорахьа хувцамаш деча лоархIаме моттиг а хинна дIаэтта XIX Ерригсоюзни партконференци чакхъяьнна дукха ха ялалехьа хиларо.

— Цу конференцена хьалха вIалла ца эзача тайпара теркам тIаззар США массанахьа а, — йоах Р. Шифтера. — Аз кхетадечогIа, шун мехка бокъонца, сона хьалха хургда, аьнна, дага а ца хинна хувцамаш хулаш латт. Нагахьа санна из процесс дIахойоде цо Советски Союза а дерригача дуненна а боккха пайда бергба.

— Дуне кхерамзле йоацаш лархIа йиш яц, нагахьа санна сага бокъонаш телхайой, — аьлар А. А. Адамишина советски оагIонна хетар дIахойташ. — Тхо дIа-хьа гIулакхаш леладара наькъаца, цу даькъе США-ца а, цу областера ситуаци тоае гIерт, вешта аьлча дунен халкъашта юкъерча кхыча лостамашка санна, — герз дехкаргара экологега кхаччалца.

Владимир МАРКОВ.
АПН обозреватель.

баш, наьха дегаш гIоздаьха цIихеза, воккха поэт, ваха хьогаш, моллагIа кхывар санна, Iаьржача лахьтан чу вижарах аьрга кхаъ бахьаш шийга каьхат кхачарах дог даьттIача поэто яздора:

Эггара новкъост эшача
Къовсамерча дийнахь,
Дика доттагIа дIакъаьста
Дог чIехкаш латт со,
Даьй мехках дукха лазаь
КIоарга дог сецандаь
ГIайгIах кер бийста,
БIарг лешаш латт со.

Шийла хьалхагIа нохчийи гIалгIайн йоазонхоша язъяь произведенеш, цар кхоллам дика бовзаши, царчарна тара йоацаш, бокъонца ший тайпара йола произведенеш цо хьакхоллаши хилара къаьстта дика тешал деш яр Чахкиев Капитона сатирически стихотворенеш. Уж я «Аьла-Мовсар», «Модж-Мовсар», «ГIайре дош», «Iандаркъий Iаьла», «Найц чувоагIа», «Сув», «Мажита иллеш», «Курсет». «Къаьна Гини», «КIерам», «Ярама моллаш», «Говрий лор» яхараш, иштта кхыяраш. Цар говзалгеи, пафосагеи, ираллгеи диллача, царца нийсъе йиш йолаш дукха произведенеш яц вай нохч-гIалгIай литературе хIанз а тIехьа.

1959 шера арадаьннача Чахкиев Капитона «Нана-Наьсаре» яхача сборника дешахьалхален тIа Мальсагов Хьусена яздаьдар:

«Шеко яц поэто дIахо а поэзеи, прозеи дика произведенеш язъергхиларах, гIалгIай поэзи а, литературни мотт а дегIабоалабеча цо доккха дакъа лоацаргхиларах».

Бакъда, уж дешаш бокъонца кхоачашхиланзар. Ший 35 шу даьннача хана вайх къаьстар поэт. Цун кхензар ший керттера творчески уйлаш кхоачашъе.

Белгалдаккха деза, ший поэтически творчества керттерча белгалонашка диллача, Чахкиев Капитон поэт-лирик хинналга. Йоккхача граждански пафосах йизза йолча ший башхадикача лирически произведенеш тIа цо хестайора вай Нохч-ГIалгIайче, ший халкъа кердадаьнна вахар, гучадоаккхар социальни, культурни, экономически прогресса новкъа толаме дIахьалхашка долхаш вайна новкъарло еш дар.

Ший эггара дикагIйола произведенеш цо хетаьй дукхаезача Даьхенна, Ленина партена, халкъа. Масала, «Ленина партега» яхача ший стихотворене тIа поэто йоах, цо ший дикагIйола стихотворенеш язъяьй къоаламца а доацаш, дега цIеца, наб ца еш, дукха а бийсаш йоаеш, духхьал сий даккхара, е баркал алийтара а доацаш ший халкъа долча совгIата.

«Сона ловра» яхача ший стихотворене тIа поэта хестаю ший Даьхе, из ший нана я йоах цо, ше хьалкхеваьри кхетам беннари из йоландаь. Даьхе яхача доккха маIан долча дешаца вай мехкарча Iалама хозне ювцарал совгIа, наьха низи, хьаькъали, къахьегами бувц поэто, хIаьта цар из дерригa а Даьхе дIахо а тоаялийтараи чIоагIъяраи тIадерзадаь хилар белгалдоаккх.

ХIаьта поэта дикка аьттув баьнначарех лархIа езаш я цо Шерипов Асланбекахи Ахриев ГIапурахи язъяь стихотворенеш а. Цар тIа вайна дика хоалу мел мутIахьа хиннав цар автор вай паргIато яккхара шоай са ца кходаьча революце бIухошта. Лоацца аьлча, цар хьалъайяь революце байракх махулла кхы а лакхагIа айе тIахьех поэто вай хьалкхувш йола тIехье.

Геттара лакха лоархIаш хиннай Чахкиев Капитона поэта цIи. Из бахьан долаш тоъал дукха язъяьй цо поэтий а поэзе а декхараш дувцаш йола произведенеш. Дуккха дайза а лайна а волча поэта, вIалла шеко а йоацаш, бокъо хиларал совгIа, декхар а хиннад, аьнна хетадлу цу тайпара хIамаш къоастаде. ХIаьта цо из да а даьд, бакъда, цхьаболча, къаьстта къонача поэташа наггахьа из деш долчча бесса, цу хьакъехьа де вIаштIехьдаьннachox цIаккха а доккхал-м даьдац.

Лоацца аьлча, цу темаех йолча ший произведенешта юкъе а поэто оттадеш хинна керттера декхар вай вахарцарча тайп-тайпарча оагIонашца геттара дувзаденна хул. Эрсий цIихезача поэто Н. А. Некрасова аьннача бесса, Чахкиев Капитона цу тайпарча произведеней керттера маIан да, нагахьа санна, башха - воккха поэт хье веце а, бакъвола гражданин-м хила воагIа, яхалга.

Иштта я цун «Поэт» яха стихотворени а:

Поэт вий из,
рифма рифмах етташ
Ше даьчох сомаш мел
гулдер,
Шийх илле даькъала
воI хеташ,
Ший бIаргаш урагIа
хьежадер?
Поэт ва, даим уйлах
воагаш,
Ше вахаш вола зама
белгалъер,
Дунен къайлений
моакхаз оагаш,
Адамий кортошка
сердало йоссаер.
Поэто лехац даьри,
кIувсаш,
Халонех лечкъадац
ший дегI,
Из вахац дошув,
дотув къувсаш,
Наха юкъе цо нийсхо лех.

ХIаьта дIахо а поэта декхараш къоастадеш волча авторо белгалду, моллагIа йоазув деш вола саг а тIехьа, берригача мехка бала тIалоацаш, бакъдолчун викал хила везалга, цун дог дикача наха дикадар мара ма хилда, яхаш деттадала дезалга, цо дерригa шийга мел дар а, дезе ший вахар а, «кхераш — эгаш а ца лелаш», наха, халкъа дIадала дезалга.

Ала доагIа, Чахкиев Капитона ший хIара произведени язъяьй ше мел боаккха гIа, дерригa ший гIулакхаш, дерригa ший вахар дунен тIа эггара хьалха социализмана хетадеш, цох бокъонца доккхал деш. Цудухьа тIехьарча ший «Даьхенга аз дехар» яхача стихотворене тIа поэто йоах:

Даим хьо хестош
ВаьгIача сайна
Хьогара
Аз дехаш
Кхы совгIат дац,
Къоабалдий дIаэца
Аз хьайна мел даьр,
Из доацар
Кхы дехар дац.

Иштта я, лоацца аьлча, Чахкиев Капитона даьча поэтически йоазоний керттера белгалонаш.

КIоаргга хIама довзараи, халкъа вахар тахкараи геттара сутара тIакхувш волча йоазонхочо массе хана а шийца леладеш хиннад каьхати къоалами, вIалла ха юкъе ца йолийташ дIаяздеш хиннад цо шийна мел хеза сакъердаме, тамашийна, хьаькъале мел дола хIамаш. Къаьстта из хоалуш да цун хIанзалца кепатоханза хиннача дувцарашкара.

Лазаро геттара кIалвита, ше метта уллача хана а тIехьа шийна гонахьа латтача нахагара, ший низткъа мара дIа ца лувча меттаца цо дIадехаш хиннад каьхати къоалами, дIаязде дезаш цхьа сакъердаме хIама дар са, оалаш хиннад цо.

Иштта чIоагIа вахар дезаши денал долаши хиларах, юха а юха а меттара гIатте, Iожалах котваьле, дIахо воалуш хиннав йоазонхо...

Иштта, 1958 шера лазаро ше юха а кIалвитача хана, бокъонца шийх дог дилла волча Капитона ший «Йоазонхочун васкет» яхача язде дIадоладаьча цхьан прозаически йоазон тIа белгалдаьд:

«Укх лазарах се варг ца хиларах тийша ва со. Аз йоазонхо хила дагахьа мел хьийга къа укх тIоаргаца чу доал. Аз мел гулдаьр, дIа мел яздаьр, дерригa а... Аз мел яь уйла чакх ца йоалаш йисай. Йоазонхо волча сага чIоагIа йоккха мулк я аз юхеютар. Хьанга ютаргъя ер, яхаш, дукха уйла яьй аз. Аз ер шийга дIаенначо укхох бокъонца со эца гIийрта пайда ца ийцача, зехьа ма дой аз мел хьийга къа!..».

Вайна ма-гарра, ше даьчохи ший вIаштIехьдаьнначохи, «кхоачаш ца хулаш диса йоазонхочун гIулакх» лоархIаш хиннав из. Керттерча даькъе из бахьан долаш ше дийна волча хана кепа ца тохийташ дита хиннад цо ше яздаь мел хинна прозаически йоазонаш.

Иштта, 1960 шера йоазонхо венначул тIехьагIа цо лаьрххIа ший гIовга лоаттадаьча тIоаргаца чу диса хиннад бокъонца йоазонхо хила лаьрхIа цо къаьстта прозаически жанрагIа мел хьийга хинна къа, цу хьакъехьа цо мел гулдаьри дIа мел яздаьри.

Керттерча даькъе царех лархIа доагIа цо духхьал язде дIадоладаь, е шийна ма-хетта бокъонца яздаь чакхдаханза, кепатохара кийчданза диса дола дувцараш. Дерригаш лаьрхIача уж барайтта да. Иштта я цар цIераш: «ХIана ваьлар къаьна Гини ший устазах», «Мишта дехар МаIе тоба», «Баьте зоахалол», «Элберда дийцар», «Мишта хилар Забе марах цIог яьккха цIе етт», «ЭгIаваь Дударкъа», «Эстмара вахар», «ВоI цIаварга хьежаш», «Саг йодаяри тоами», «УлейгIаза таьлме хоаваь Элмарза», «Гуйран сайре», «Зоахалол», «БIеха къухьарг», «Хоаставаь гIаьрахо», «Лард», «Галг», «Йоазонхочун васкет», «Романах йола уйлаш».

Белгалде доагIа, царех духхьал язде дIадоладаь мара ца хиннарашкара дIа мел нийкхарашта вай издательстве кастта арадаргдолча книжка тIа кепатохаргйолга.

ХIаьта цу книжка тIа иштта кепатоханза дус автора яздаь даланза хинна «Моакхаза лоамаш» яха роман а.

Цул совгIа, кепатоханза юс авторо ший хана язъяь хинна цхьайола стихаши публицистически статьяши. Ала деза, шоай чулоацамга диллача, хIанз цар мах историко - литературни мара боацалга, уж хано - замано дикка къаяьлга.

ХетарагIа, уж ерригаш еце а, царех дукхагIйола произведенеш кепатоха йиш хургъя йоазонхочун берригa а кхоллам гулбаь книжка арахецача хана.

Хала хете а, 1986 шера мара вIаштIехьдаланзар са а, со санна болча кхыча наьха а уж кепатоханза диса йоазонаш довза. Нохч-гIалгIай йоазонхой Союза правлене тIадилларагIа, цун дерригa кепатоханза мел дисача йоазонашта рецензи язъяьча сонси иштта соца цхьана цу комиссена юкъе болх беш хиннача гIалгIай йоазонхоштеи гучадаьлар башха дукха хало йоацаш царех дукхагIдараш кепатохара кийчде йиш йолаш долга.

ХIаьта 1987 шера Нохч-ГIалгIай книжни издательствос йоазонхочун дик-дикагIа йола хьалха кепатеха а кепатоханза а йола прозаически поэтически произведенеш чулоацаш дола книжка кийчде, аьнна, сайна тIадиллaрагIа, аз из гIулакх хIанз кхоачашдаьд.

Юххера а са ала безам ба цу книжка юкъе мел яха произведенеш аз духхьал бокъонца йоагIаш йола редакторски правка мара ца еш, шоаш йолча тайпара йиталга. ХIаьта из-м моллагIча автора книжкана а деш хIама ма дий.

Из болх баь ваьнначул тIехьагIа, вIалла шеко а йоацаш со белгалде йиш йолаш ва цаI — ше дукха хало лайнеи, халкъа вахар дика дайзаи саг хиларга хьежжа, Чахкиев Капитона дика вIаштIехьдаьннад ший дуккхача поэтически а прозаически а йоазонашца вайнаьха хьаьнала дог-уйлеи вахари гойта, тайп-тайпарча хIамай, наьха а, Iалама а говзаме сурт-сибат дилла.

ХетарагIа цу книжках дикка доккха совгIат хургда гIалгIай литература цIеначча безамца мел дезачунна, из къона ва, къаьна ва, аьнна вIалла лоархIаме а доацаш.

ХIаьта вIалла а сай сийлен дага а ца кхоабаш, цIеначча дегаца из книжка кийчдаьча сона геттара боккха дегалоIам хургба нагахьа санна автора хийттача тайпара цун произведенеш дIанийсъе сай вIаштIехьдаьннадале.

А. МАЛЬСАГОВ,
СССР йоазонхой Союза член.

ЮРТАРА КЛУБ: ВАХАРИ ПРОБЛЕМАШИ

ХЬАННА ЭШ ФОРМАЛИЗМ?

Инаркъенна гарга ма'гIертинге, гуш я цига юрта юккъе ягIа шозза вIаштIаръяь кIай здани. Цу юрта культура ЦIа да из. Цун доккхалга диллача, цу чу-м дуккха тайп-тайпара кружокаш, йоккха художественни самодеятельность, дика вIаштIехьбаьккха культурни хьашташ кхоачашдара болх хургба, аьнна хеталу.

Бакъда, сиха юхайоал из уйла, дIагаргакхаьчача. Культура ЦIен коа баьцах диза а даьнна, салоIаш дадаш доахан дар. Михо лестаеш латтача йоархIаша, дика гойташ дацар штукатурка Iо а яьнна, деха латта пенаш. Тувлавенна вена а, саг хиннавийхьогI укхаза, аьнна, хеталуш бIеха дар ков, культура, яха дош цунца цхьаккха дича а тарлуш дацар.

ХIанз дувцаргда вай здане чурча хьалах. Помещене дIачуваьлча, басараш хьекха, къайла лаьттача цIагIара хьаж йоагIар. ХIаьта йоккха, 300 саг Iохалла йола зрительни зал, сцена, художественни самодеятельноста а тайп-тайпарча кружокашта а болх бе моттиг яр цига. Цул совгIа из хьалдаь а дац дерригаш а ши шу мара. Хано тишдаьдац из. ТIаккха фуд хиннар? Болх хIана бац цо? Цу юртарча наха эшаш дацхьогI из? Юрта бахача наха культура ЦIа эшаш хилара масал да хIара сарахьа, балхара баьлча, цига а ухаш, болх беш доацача культура ЦIен директор волча Мургустов Ювнасага «Маца тоадергдолаш да ер? Тхо хьегаде даьд ер, укх чу цхьаккха а хIама хьаеш ца хилча?» яхаш кагирхой Iокадаш хилар.

Цул совгIа, нравственни, атеистически кхетам балара болх культура кхуврча ца бича а мегаргдолаш хьал дац юртара дар. Дукха тайп-тайпара вай вахара хьисапаца доагIаш доаца. дIаяхача замах юхедиса ийрча гIулакхаш леладеш моттигаш нийслу юрта.

Советски пачхахьалкхено наьха культурни хьашташ кхоачашдара лаьрххIа йоакхоеш хилара масал да балансови мах 369 эзар сом болаш дола культура ЦIа цу юрта хьалдар а. ХIана латт из шин шера даьсса? Цунах лаьца вай хIанз дувцаргда.

1986 шера «Малгобекский» совхоза ПМК-4 йисте даьннарг лаьрхIа, эксплуатаце дIаденнад культура ЦIа. ХIаьта культура отдела заведующи йолча Танкиевас из цIа хьаэцача акта тIа кулг язде тигадац. хIана аьлча, цига кхы тIа а де деза балхаш дуккха хиннадаь. Горисполкома председатель хиннача В. Г. Третьякова, юрта Совета председатела новкъоста М. Хамчиева, совхоза директора I. Картоева акта тIа кулгаш яздаь хьанийца Культура ЦIа боаггIача хьисапе болх бе йиш йоацаш латт.

Цу чу лампаш яхка тугаш цхьа электрик вац, хIана аьлча, цун проект яха моттиг йоацаш яйна дIаяьннай. Цу чу йIовхала система яц, е хинна а яц.

ТIаккха мишта хьанийцай йистеяьннарг лаьрхIа из здани? Мича яхай цун проект? Хьанна эш из проект йовр? Кхы дуккха а хаттараш да цу хьакъехьа.

— Со цецваьннав из проект йоврах, — йоах «Малгобекский» совхоза профкома председатела Салатов Бек-Хана. — Иштта дола из цIа хьаэцарах а. Цу хана со вацар укхаза болх беш. РАПО совещани йолча хана аз айдаьдар из дош, цун духтIавала могаш вац со.

ДIа мел хьаттачар лур цхьа жоп да: «Проектно-сметни документаци яйнай, из ца хилча тха де хIама дац». Культура ЦIа хьалдеш дIадахар совхоза ахча ма дий, хьалха вай ма аллара, проект лехаш цхьабараш леллаше а пенаш-м дохаш ма латтий. ТIаккха фу де деза? Малав цунна оарцагIвала везар? Шин шера хьа ца кораяь проект, хIанз корайича а фу ду цунах. Эшари де дезари бIаргагуш ма дий. Шоай къахьегамхой вахар дизагIа, сакъердамегIа хилийтара оарцагIбовла декхарийла ба совхоза кулгалхой, партийнии профсоюзнии организацеш Инаркъера халкъа депутатий юрта Совет.

Бакъда, цар а кхы лакхерча инстанцеша деш хIама дац. Иштта мара кхы мишта кхетаде мегаргдолаш да из, культура ЦIен, цун болхлой вахара бала болаш саг ца хилча, из гIулакх тоалудалара, аьнна цхьа гIа ца . боаккхаш хилча.

Хьал иштта долга хьахьокх Малгобекски районе болх бе кхы таро а ца хинна, Къулбаседа-ХIирий АССР Дигорски районе Подрядова дIаяхар.

ПодрядовгIар дезал-мари сесаги боккхача безамца баьхкабар Малгобекски районе болх бе. Амма цхьаккха дича а из дIабахьара сагота саг кораванзар царна цига. ТIаккха дIабаха бийзар.

Фу эшаш лел МагIалбикерча наьха культура хьашташ кхоачашде декхарийла бараш? Царна магаций наха болх бара хьалаш хьакхолла? Царна эш шоай бизза бехктокхам бовзалга.

Культура ЦIен директора Мургустов Ювнаса йоах: «Культура ЦIагIа Iай шийла я, лампаш яц, болх бе йиш йолаш хьалаш дац тха. Оахош дIахьош йола цхьацца мероприятеш, репетицеш школашка а кхычахьа аьттув, баьн-баьннача ю оаха». Цхьабакъда, хIара бетта, юрта Совета председатела М. Хамчиева ший кулгаца а печатаца а тIачIоагIъеш, увттаяь планаш а уж кхоачашъяй, аьнна, язъяь отчеташ а бIаргаяйча цецваланза Iе йиш яц.

Цу плана тIа я духхьала цхьан ДК чакхъяьха тайп-тайпара 20 мероприяти, кхыяраш а йоацаш. Уж я: къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча солидарноста Ди дездеш яь сайре, цига хьекха концертни программа. тIема ветеранашца вIашагIкхеташ яь сайре, кагирхой салаIара сайре, дукха мероприятеш чуйоагIа сайренаш. Ерригаш-м йийца а варгвац. Мохк сеца лаьттача шерашка Iомадаь моттийта леладаь уж хIамаш царех хIанз а дIададанза хилара масал да из. Планаши отчеташи оттайчахьа. юхедисачох-м шийна ловр хуладалар, яха уйла я из. Хаттар отт. Хьанна эш из формализм? Цул совгIа, пачхахьалкхен алапи а телаш, сенна лелаю культура ЦIен йоккха штат: директор, художественни кулгалхо, балетмейстер, хормейстер. Специалисташ хилар-м дика ма дий, хIаьта болх бе моттиг ца хилча, культура ЦIа социальни Iалашон отдел мичай, деш хIама а доацаш, уж лелабе.

XIX-ча Ерригсоюзни партийни конференцена М. С. Горбачева яьча КПСС ЦК доклада тIа ма аллара, тахан революционни — перестройка дIахьоча хана духовни сфера, кхыдолча доакъошка а санна, культура хьакъе юха а ленински принципашка довл вай. Бакъда Инаркъерча Культура ЦIен гIулакхаш цунга кхача геттара гаьна да. Ший бокъонаш мара декхараш кхетаде тугаш цхьаккха а вац.

Т. МАЛЬСАГОВА.

Грозный — тахан. В. И. Ленина проспект. 16-зза вIаштIардаь цIа.

Р. АУШЕВА сурт.

Москве арахийцад

ХАЛКЪО ХЕРЖАРЕХ ДОЛА КНИЖКА

Москве «Известия» яхача издательствас арахийцад «Депутаты Верховного Совета РСФСР» яха книжка. Цу тIа я 11-лагIа хержача РСФСР-а Лакхехьарча Совета депутатий лоацца биографеш, сурташ. Сборника приложене тIа я автономни республикашкарча, краяшкарча, областешкарча, автономни областешкарча, автономни округашкарча депутатий списокаш.

Книжка тIа я Нохч-ГIалгIай АССР-ера болча РСФСР-а Лакхехьарча Совета депутатий лоацца биографеш.

Уж ба Владимир Михайлович **Виноградов**, Галина Ивановна **Шевердина**, Доку Гапурович **Завгаев**, **Боков** ХьакIаьша Хьажбикар, Владимир Константинович **Фотеев**, Галина Семеновна **Крючкова**, Социта Умаровна **Магомедова**, Муса Абдурахманович **Керимов**.

В. СУПРУП.

Школьни реформа массане юкъара гIулакх

КИЙЧА Я

Нестеровскера бархIшера школа улл Эссана гаьна йоаццаш. Ши шу гаргга ха я цига Часыгов Баьтархан директор вола. Ший махулла, цу школа болх тоабеш хьавоагIа из. Белгалде деза, укхаза хинна кердадараш а. Школьни коллектив барттайна чIоагIъеннай, тоалуш боагIа хьехамеи кхетамеи болх. Школе дIачуваьлча, гIадвугаш да гушдар.

Кердача дешара шера лаьрхIа йола кийчо дика яьй школе. Хоза бос бола басар хьекхад корех, наIарех, пенех, йизза чакхъяьннай школьни ремонт. Школе оттадаьд керда истолаш, гIандаш, кхыйола мебель а. Гуча метте хьалтехай гойтара агитаци, дика лоархIам болаш я тематически оформлени а. Массадолча бера кхоачамболлаш да дена книжкаш, тетрадаш, къоаламаш, иштта кхыдараш а.

Аьхки июле салоIаш дар 30 бер. Цар кулгалхоша Л. Базгиеваси Н. Макароваси дика чакхбаьккхар царца кхетама болх. ХIаьта даьштаноаношта дикка гIо-новкъостал хилар бераш школе хиларах. ТIаккха школьни реформа чакхъяккхара боккха лоархIам болаш хIама а ма дий из. Школьни лесничестве хиннача 120 дешархочо дукха оасар даьд дIаегIача зIамигача гаьнашта, гулъяьй 47 кг молхай баьцаш.

ХьалхагIа ца хиннача тайпара тоалуш латт школера гIулакхаш Часыгов директоралла веначул тIехьагIа. Бакъда школана новкъостал эш, хIана аьлча, кхераме да шоллагIча этажа тIа дахчан лагIаш тIа гIолла, бераш хьал-Iо дувлийта. Цу гIулакхага хьажа декхарийла я базови предприяти лоархIаш йола «Коммунизмага бода никъ» яха колхоз.

1-гIча июле школа йизза кийча яр, кердача дешара шера бераш тIаэца.

Т. ХАШИЕВ.

ЛОРА ХЬЕХАМАШ

ТУБЕРКУЛЕЗА ДУХЬАЛА — КЪОВСАМ

Турберкулез кхийттача сага дарба дара хьалаш Iалашдаьд вай мехка. Нах бахача ерригача районашка болх беш я туберкулеза духьалара учрежденеш. Уж говзача лорашца, эшаш йолча медицински оборудованена, лакха эффект йолча туберкулеза духьаларча препараташца Iалашъяь я. ХIанзарча хана цу лазара духьал химиопрепараташи антибактериальни препараташи лелаю.

Антибактериальни терапия яха метод. Цо дарба дарал совгIа, заражени хургйоцаш профилактика ю. Из метод юкъейоалаяро дикка кезигбалийтаб цу лазара дIа-хьа ювла формаш йола, туберкулез дIаларжара керттера бахьан хинна нах. Цунна сага дарба деш итт беттага кхаччалца балхара мукъа бовлийт унахой, цар болх бу моттигаш мукъа ют.

Туберкулез хиннарашта дарба ду керттерча даькъе туберкулеза духьаларча диспансерашка. Больнице дарба даьчул тIехьагIа санаторешка хьожабий а, амбулаторни дарба дий а кхы дIахо а унахошка хьажа декхарийла ба цу учрежденей лораш.

Из лазар долча наьха тайп - тайпарча органашта дарба дара чIоаггIа эффект луш я изоникотивни кислотай гидрозида производнеш (ГИНК). Цу препараташта юкъе белгалъянна я тубазид. Наьха цIийца сихха дIаувш хиларо цо организме лакха концентраци ю. Иштта цу группана юкъе я фтивазид, салюзид, метазид, ларусан, ихна-17 яха препараташ.

Туберкулеза микробактерешта стрептомицин чIоагIа Iаткъ. Туберкулезни палочкаш дIа-хьа ца яьржийташ сопаярал совгIа, стрептомицино уж йоаю.

ПАСК яхар туберкулеза духьаларча препаратий группана юкъера керттера молха я. Цо а дIа-хьа яржийтац туберкулезни палочкаш. Цул совгIа, ПАСК тубозидацеи стрептомицинацеи цхьан мелаш хилча, туберкулеза овлаш дох. Лакхе йийша препараташ хьалхарча ряда медикаменташца лорхIаш я, уж дуккхача даькъе юххьанца из лазар гучадаьннача наха хьожаеш я.

Пехкашта туберкулеза хронически кавернозни форма хилча, царна дарба деча юкъейоалаю шоллагIча ряда препараташ: циклосерин, этионамид, протионамид, этоксид, пиразинамид, тибон. иштта кхыяраш а.

Таханарча хьалашка медицински учрежденешка унахошта туберкулеза хронически формаш хилча, цу лазара духьала керда препараташ — рифамницини этамбутоли лелаю.

Иштта шерра яьржа я из лазар дIа-хьа далар кхерам болча могаш болча наха еш йола медикаментозни терапи а.

Дарба деш бола унахой декхарийла ба лоро хьожаяьча бесса хан-ханнахьа молхаш мела. Царех цхьабараш барайтта беттага кхаччалца дарба де а молхаш мела езаш а хул. Техкад, унахо медикаменташ хан-ханнахьа мелаш вале, цун туберкулезни процесса обострени хилар кхерам кIезигагIа ба.

Туберкулеза эпидемиологически хьалаш тоадаро а берригача наха профилактически тохкамаш даро а дикка гIо ду цу лазара хьалхара стадеш йола нах гучабаха. Из форма йолча наьха пехкаш бIарчча хул, цар организме интоксикаци хилац. Цул совгIа, шоаш хьалха баьча тайпара болх бе могаш а хул уж.

Антибактериальни препаратащца дарба деш медицине къаьстта толамаш даьхадале а, ала деза, цхьайолча хана консервативни дарба даро эшаш йола эффект ца лулга. Из хул пехкашта а кхыйолча органашта а дола туберкулез геттара тIехьа гучадаьлча. Цу тайпара бола унахой хирургически методашца дарб де дезаш хул.

Укхаза аргда аз, 85 процентага кхаччалца бола унахай, лазар долча пехка операци йича а, 75—80 процент кхаччалца бараш бIарчча пехк дIаяьккхача а берзилга, уж шоаш хьалха хиннача балхашка юхатIаболх. Хирургически методашца дарба деш къаьгта дика эффект лу ханнахьа, тIехьа ца йоахаш яьча операцес.

ХIара денна организма кердача участкашта дIа-хьа ярж туберкулезни воспалени. Цудухьа дегIацара низ дIабалалехьа, ханнахьа яйта еза операци.

Х. ИСАЕВ,
Республикански туберкулеза духьаларча диспансера керттера лор.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

Учета механизаци яра Грозненски техникуме 1988/89 дешара шера заочни отделене деша дIаэц (юкъерча школа базе) укх специальностех:

Техник учета механизаци яреи вычислительни балхаш дареи. Дешара ха — 2 шу 7 бутти.

Бухгалтер (промышленносте болх бара).

Дешара ха — 1 шу 10 бутти.

Статистик (госстатистика органашка болх бара).

Дешара ха — 1 шу 10 бутти.

Техникуме дIаэц дIаоттара экзаменаш толаме дIаеннараш.

Экзаменаш дIаяла ца езаш мукъабоал дошо, дото медаль а йолаш юкъера школа яьккхараш.

Юкъерча школа базе дIаотташ ер экзаменаш яла еза: эрсий мотти литературеи (сочинени), математика (багахдувцаш).

Заочни отделене экзаменаш дIаэц кхаь потоках:

1 поток — 10 июне денз 20 июне кхаччалца, II поток — 10 июле денз 20 июле кхаччалца, III поток — 10 августе денз 20 августе кхаччалца.

Заочни отделене заявленеш 3 мае денз 10 августе кхаччалца дIаэц.

Деша отташ ер документаш эш:

1. Директора цIерагIа заявлени (из техникуме лаьрххIача бланка тIа язъю).
2. Юкъера школа яккхарах дола документ (подлинник).
3. (86-у) форма йола медицински справка.
4. 3х4 см бустам бола 4 сурт.
5. Предприяте, учреждене, организаце кулгалхочо кулг яздаь йола къахьегама книжка тIара выписка.
6. Балха волчара характеристика.
7. Цхьан формах йола направлени (промышленни предприятешка е юртбоахама предприятеша, организацеша техникуме деша хьожабаьчарна).

Техникума адрес: 364060, г. Грозный, Кирова пр., 8, ГТМУ.

Телефон: 7-11-91, заочни отделени.

№ 22 йолча юкъерча профессионально-технически училища 1988—89 дешара шера дешархой дIаэц

Училища автотранспортни предприятешта лаьрхIа укх специальностех лакха квалификаци йола специалисташ кийчбу:

1. Автомобилашта ремонт яра вола слесарь, автомобила водитель — дешара ха — 1 шу.
2. Электросварщик, автомобила водитель — дешара ха — 1 шу.
3. Производства тIера а воаккхаш «ВС» категорех йолча автотранспортни средствай водитель, — дешара ха — 5 бутт.
4. «ВС» категорех йолча автотранспортни средствай водитель — сайрийна Iомабара, дешара ха — 5 бутт, дIаэц Советски Эскара мугIарашка гIулакх даь баьннараш.
5. Юртарча электростанцешта лаьрхIа электромонтер, автомобила водитель — дешара ха — 1 шу.

Училище деша багIарашта 30 сом стипенди тел, дикача обшежитеца Iалашбу. Училища тIехдика чакхъяьккхараш мехка лакхерча дешара заведенешка деша хьежабу.

Училище деша овтташ ер каьхаташ эш:

1. Паспорт.
2. Дешарах дола документ.
3. Водителашта лаьрхIа медицински справка.
4. Ялх сурт (3х4 бустам болаш).

Занятеш 1988 шера 1 августе дIайолалу.

Тха адрес: 15 молсовхоз, Центральни усадьба, СПТУ-22. «Центральни рынкерча» автостанцера рейсови автобусаца дIаваха веза. Телефон: 5-45-2-21, е 5-45-2-17.

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 ИЮЛЬ

ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.30 — «Города музыка». Таллинера передача.
9.00 — «ХIана, сендухьа».
9.30 — Документальни фильм.
9.50 — ЦIагIара академи.
10.20 — «Илли сагаца дус». Б. Окуджава иллеш.
11.20 — «Котбаьннараш». Партизански болама ветераний вIашагIкхетар.
12.35 — «Социализма мехкашка». Телевизионни журнал.
13.05 — «Массанена а хIаранена а». Кооперативни ассоциацей викалий вIашагIкхетар.
13.35 — «Чокон Бокон». Мультфильма премьера. 1-гIа дакъа (Болгари).
14.00 — «Хьасташ».
14.30 — Кердадараш.
14.40 — Документальни фильм.
15.35 — «Баьцакомарий мехка къайленаш». Мультфильм.
15.55 — «Хьайбай дунен тIа».
16.55 — Дунен халкъашта юкъера программа. Дипломаташа хаттарашта жоп лу.
17.55 — ВЛКСМ 70 шу дузаш. «Шоай лоIамхой» (1058).
19.30 — Шоаттден сайрийна. «Телевизионни довзар». Илья Глазунов.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Баскетбол. Новкъосташха вIашагIкхетар. МаIанах. СССР сборни — «Атланта Хокс». (США).

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — Телеобозрени. «Перспектива». ГДР телевидене Iилма - довзийтара программа.
90.5 — Телевизионни театральни абонемент. А. П. Чехов. «Дядя Ваня».
9.50 — «УнахцIено».
10.35 — Реклама.
10.50 — Перестройкеи бокъои.
11.05 — «Даха, лаьтта!».
12.10 — Историе оагIонаш. XIX Ерригсоюзни партийни конференции историе общественни лоархIами.
12.45 — «Ахка цIе галстук а элла».
13.15 — «Бералла сигале». Концерт.
13.50 — «Заманхо». (гIалгIай меттала).
14.20 — «Театр гастролашка» (нохчий меттала).
14.40 — Фильм.
14.50 — «СалоIача сахьаташка».
15.25 — «Эттача хьалашка». Вай заман обществе кхалсага хьал, балха а быта а проблемаш.
16.25 — «Вера. Надежда. Любовь». Субтитрашца художественни фильм.
17.55 — «Салташа иллеш доахача хана». Афганистана лаьтта кхелла иллеш (4 июле хиннар кердадоакхаш).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш! «Художник волча хьоашалгIа».
20.15 — Спортивни гимнастика. Чемпионати СССР кубоки.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «31 июнь». Художественни фильм. 1—2-гIа сереш.
00.00 — Кердадараш.

31 ИЮЛЬ

КIИРАНДИ

СССР ТIЕМА-ФОРДА ФЛОТА ДИ

I ПРОГРАММА

8.00 — Кердадараш.
8.15 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Крейсер Аврора». Документальни фильм.
9.20 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «ГIулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Iуйрийнара почта».
11.30 — «Никъ берий клуб».
12.30 — «Ашарий киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцIено».
14.45 — «Чокон Бокон». Мультфильма премьера. 2-гIа дакъа (Болгари).
15.20 — Тахан — СССР ТIема-Форда Флота Ди. СССР оборона министра заместитела, СССР Флота адмирала, Советски Союза Турпала В. Н. Чернавина высытуплени
15.35 — Москвах дола иллеш.
15.50 — «Дийна планета». Документальни фильма премьера, 3-гIа сери — «Къулбаседен хьунаш» (Великобритани).
16.45 — П. И. Чайковске еррига симфонеш. № 4 йола симфони.
17.40 — «Хий цамола хьазилг». Бокхнийчарна мультфильм.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».

КIИРАНДЕН КИНОЗАЛ.

18.45 — «МозгIарах жIали хиннад». Мультфильм. «Хоза е со». Документальни фильм.
19.3 — «Закон закон да». Художественни фильм. (Франци. 1958 ш).
21.00 — Ха.
21.40 — Телехьажархочун спутник.
22.15 — Футбольни обозрени.
22.45 — «Ах бийса ялалехьеи яьлчеи».

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е дIаотта!
8.15 — Советски поэзи. Е. Буков.
9.05 — «Эрудит». Iилма-довзийтара фильмаш.
10.05, 11.00, 13.00, 20.50 — Реклама.
10.10 — Портреташ. А. Н. Островске вахар. 1-гIа передача.
11.30 — «Никъ берий клуб».
12.30 — Iилма: теори, эксперимент, практика.
13.05 — «Нагахь шун...» ДIахьор — йоазонхо В. Токарева.
13.50 — Союза ССР Пачхьалкхен камерни оркестра концерт.
14.50 — В. Розов. «Къорача кхокха бIн». Московски академически Сатира театра фильм-спектакль.
17.50 — Спортивни гимнастика. Чемпионати СССР кубоки.
18.40 — «Лист в Ваймаре». (ГДР ТВ).
18.55 — Футбол. СССР чемпионат. «Зенит» — «Динамо» (Киев). Перерыве (19.45) — Бийса даькъала хийла шун, бераш! «Слоносенок». Мультфильм.
21.00 — Ха.
21.40 — «О возвращении забыть». Художественни фильм.
22.55 — Кердадараш.

1 АВГУСТА

ОРШОТ

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — «Джузеппе Верди». Ийс сери йолча художественни фильма премьера. 1-гIа сери — «Берали кхелатари» (Итали, 1982 ш.).
9.45 — Футбольни обозрени.
10.15, 15.30, 17.15 — Кердадараш.
15.45 — «СибарегIар хьоалчагIа». Кемеровера передача.
16.20 — «Пятилетка: гIулакхаши нахи». Документальни фильмай премьера: «Стандартех доаггIача бесса», «ЦIа шийна».
17.00 — «Хьамсара ашараш». Армене берий коллективий выступлени.
17.20 — «Со, хьо, вай дерригаш цхьана».
18.05 — «Дебюташ, довзараш, кердалонаш». Свердловскера передача.
18.45 — Тахан дунен тIа.
19.05 — Бокххийчарна мультфильмаш.
19.20 — «Акционераш». Мехка хьалхарча акционерни промышленни предприятех (г. Львов).
19.50 — «Джузеппе Верди». Художественни фильма премьера. 1-гIа сери — «Бераш кхелатари» (Итали, 1982 ш.).
21.00 — Ха.
21.40 — «Риск-П». Художественно - публицистически фильма премьера 1—2-гIа сереш. Перерыве (22.45) — Тахан дунен тIа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — «Роталя» яхача халкъа халхара ансамбла выступлени (Рига).
8.35 — «Эрсий къамаьл».
9.05 — Мультфильмаш: «Крокодил Гена», «Чебурашка», «Шапокляк».
9.55 — Фильм - бераштa. «ГIулакх хьога хьежаш да».
11.15 — «Бераша а илли доахар». Документальни фильма премьера.
11.40 — «31 июнь». Художественни фильм. 1-гIа сери.
12.45, 23.15 — Кердадараш.
12.50 — «Найти и обезвредить». Субтитрашца художественни фильм.
17.15 — Кердадараш (нохчий меттала).
17.20 — Iилма - довзийтара фильм.
18.35 — «Школа. ПТУ. Завод».
19.05 — «Нохч - ГIалгIайче». Информационни программа.
19.20 — «Эдала бердаш тIара театр».
20.00 — Бийса даькъала хийла шун, бераш! «Болекеи Лелекеи приключенеш». Мультфильм (ПНР). 1-гIа передача.
20.15 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
21.00 — Ха.
21.40 — «Кащей Бессмертный». Музыкальни фильм-спектанла премьера.
22.45 — «Iуйрийнара почта». Музыкальни передача (кердадаккхар).

РАДИО

30 ИЮЛЬ

ШОАТТА

7.15 — «Агитбригада — кхай тIарча стане» (нохчий меттала).
7.30 — «СалоIача минуташка» (гIалгIай меттала).
7.50 — Передачай программа.
7.55 — 8.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — «Цхьан дезале» (гIалгIай меттала).
11.00 — «Къонал».
11.30 — 12.00 — Массаза хьога хьежача цIагIа.
12.30 — «Поэзе минуташ» (нохчий меттала).
12.50 — Перестройкеи идеологически къовсами. 2-гIа беседа.
13.05 — 13.15 — Музыка.
15.15 — 16.00 — «ПхелагIа шоатта» яха эстрадни программа. Хаоттам.
17.00 — 18.00 — «Музыкальни почта».

31 ИЮЛЬ

КIИРАНДИ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — 9.00 — «Шоана дукха еза ашараш».
11.20 — 12.00 — «Высоцкий Владимира кхоллам».
15.15 — 15.30 — «Мишта гIулакх ду шоана!» Рейд (гIалгIай меттала).
16.00 — Литературни Нохч-ГIалгIайче. Хаоттам.
16.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
16.45 — 17.00 — Калмыке ашараш.
18.00 — 19.00 — Иллеца доттагIал долчарна лаьрхIа концерт.

1 АВГУСТА

ОРШОТ

7.45 — 8.00 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала). Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — «Саг, автомобиль, никъ» (гIалгIай меттала).
8.30 — 9.00 Iуйрийнара концерт.
9.15 — «Перестройка толамаш» (нохчий меттала).
9.30 — Тхоай выступленей лерагIа.
9.45 — 10.00 — Дж. Яндиева стихаш (гIалгIай меттала).
15.15 — «Кагирхойи хайи» (нохчий меттала).
15.35 — 15.45 — Музыка.
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Нохч - ГIалгIай радио а телевидене а инструментальни ансамбли, цун солистий концерт.
16.30 — «Закон, коллектив, саг» яха радиожурнал.
16.50 — 17.00 — Музыка.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Хоамаш.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

ШОАТТА 30 ИЮЛЬ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 11.00. Нохч - ГIалгIай йоазонхощеи поэташцеи вIашагIкхетар. 18.00. «Со, хьо, дерригаш цхьана». Дезалий ансамблий пIей.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 6.00. «УнахцIено» яха клуб. 10.00. «КIай ладья» яха шахматни клуб. 11.00. «Синкъерам» къаман халхараш дезарашта. 20.30. Хроникадокументальни фильмаш хьокхар.

1-ча Мая цIерагIа беш. 20.00. «Орфей» яха дискотека.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа ДК. «Хьай мохк лора а бе Iома а бе» яха книжкай выставка юхера обзор-беседа. 11.00. «Тхо ловзаш а илли оалаш а да». 18.00. «УнахцIено» яха клуб. 18.00. Кагирхой салаIара сайре.

С. М. Кирова цIерагIа ДК. 13.00; 17.00. Видеотека.

«Красный молот» завода ДК. 17.00. Бешамаш лелаерий клуб. «Вай беш».

Пролетбата цIерагIа ДК. 13.00. Къонабарий пIей. 14.00. «Теремок» яха киноклуб. 17.00. Духови оркестра концерт. 19.00. Ткъаьиттара баьннарашта лаьрхIа салаIара сайре.

«Оргтехника» объединене ДК. 10.00. «Карнавал, карнавал, карнавал!» яха берий театрализованни представлени. 11.00. «Росинка» яха берий кинотеатр. 20.00 Дискосайре.

1ча Мая цIерагIа беш. 9.00. Книжкаш дезарий клуб. Книжкай выставка. Книжкаш дIа-хьа хувцар.

М. Горьке цIерагIа клуб. 11.00. «Сабарде Iа!» яха берий кинотеатр.

КИМ цIерагIа клуб. 10.00. «Луч» яха фотоклуб. 17.00. «Даймехка цIавера со» яха огонек.

В. Маяковске цIерагIа клуб. 17.00. «КIай ладья» яха шахматни клуб. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

Республикански шахматно-шашечни клуб. 10.00. Кхалнаха юкъе эрсий шашкех йола РСФСР первенство.

Ручной ловзарий стадион. 10.00. Домоуправленей берий командашта юкъе спортивно - массови мероприятеш. 10.00. ДФСО профсоюзий коллектива физкультурно-унахцIено шоатта.

КIИРАНДИ 31 ИЮЛЬ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 17.00. Надтеречни района художественни самодеятельноста отчетни концерт. 19.00. Грозненски горнизона «Гвардеец» яха ансамбла концерт.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 6.00. «УнахцIено» яха клуб. 10.00. «КIай ладья» яха шахматни клуб. 14.00 «Синкъерам» къаман халхараш дезарашта. 20.30. Хроникодокументальни фильмаш хьокхар.

1-ча Мая цIерагIа беш. 20.00. «Орфей» яха дискотека.

В. И. Ленина цIерагIа ДК. 11.00. «Фаьлгий а приключеней а дунен тIа» яха киноклуб. 18.00. Художественни самодеятельноста концерт. 20.00. «Ткъаьиттара баьннарашта лаьрхIа салаIара сайре».

Н. К. Крупскаяй цIерагIа ДК. 15.00. «Къона ленинхо» яха берий кинотеатр. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

С. М. Кирова цIерагIа ДК. 11.30. Игротека. 13.00; 17.00. Видеотека.

Химикий ДК. 10.30. Сакъердаме спартакиада.

«Красный молот» завода ДК. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр.

«Машиностроитель» яха кинотеатр. 20.30. Диско-шоу.

Пролетбата цIерагIа ДК. 14.00. «Теремок» яха киноклуб. 19.00. Вокально-инструментальни ансамбла концерт. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

Редактор **О. Б. ГАДАБОРШЕВ.**

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный. Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-53-12, 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907 г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00215. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2511.